

**Pirkanmaan
hyvinvointialue**

Pirkanmaan hyvinvointialueen arviointikertomus 2023

Pirkanmaan hyvinvointialueen tarkastuslautakunta
7.5.2024

Sisällysluettelo

1	Puheenjohtajan katsaus.....	2
2	Tarkastuslautakunta, tilintarkastaja ja ulkoinen tarkastus	5
3	Hallituksen lausunnot arviointikertomuksesta 2022 ja väliarvioinnista 2023	8
4	Strategian täytäntöönpano	10
5	Aluevaltuuston hyväksymät tavoitteet	12
5.1	Yleiset tavoitteet	12
5.2	Järjestämistratkaisujen toteutuminen	15
5.3	Tehtäväalueiden tavoitteet.....	19
5.4	Tytäryhteisöjen tavoitteet.....	22
5.5	Talouden toteutuminen.....	24
5.6	Hoitoon pääsyn vertailu	27
6	Muut havainnot.....	30
6.1	Kuntarajapinta	30
6.2	Perehdytys.....	32
6.3	Henkilöstö.....	34
6.4	Toimeenpano-ohjelman henkilöstökärjen toteutuminen	38
6.5	Psykiatria	44
7	Valtakunnalliset hyvinvointialueiden tavoitteet	49
	Liite 1. Organisaatiokaavio	58

1 Puheenjohtajan katsaus

Pirkanmaan hyvinvointialueen (Pirha) ensimmäinen historiallinen toimintavuosi on nyt takanapäin. Alkuvaiheen tekemisessä on korostunut hyvinvointialueen hallittu käynnistyminen ja toiminnan järjestäminen.

Uuden suuren organisaation hallinto, johtamis- ja päätöksentekojärjestelmä strategioineen on pitänyt luoda tyhjästä. Palveluja tuotettiin ensimmäisen vuoden aikana fyysisesti pääosin entisiltä paikoiltaan ja entisillä tavoilla, mutta hallinto muuttui. Palvelujen tuottamisessa niin sisäisesti kuin ulkoisestikin on onnistuttu kohtuullisen hyvin. Pirhan palveluja saaneet asiakkaat ja potilaat ovat olleet tyytyväisiä siltä osin kuin tätä tyytyväisyyttä on ehditty mittaamaan.

Palveluihin pääsy tai hoitajamitoitus ei kaikin paikoin toteutunut, mutta tässä lainsäätäjän odotuksetkin ehtivät muuttua moneen suuntaan. Syynä lienee havahtuminen resurssien riittämättömyyteen, niin työntekijöiden kuin rahoituksenkin osalta. Näin ollen joistakin tavoitteista on täytynyt tinkiä.

Pirhan 136 miljoonan euron alijäämä vuodelta 2023 osoittaa, että näin ei voi jatkua. Säästöjä on tarkoituksena hakea palveluverkon supistamisesta ja uusista tavoista järjestää palvelut. Asiakkaan näkökulmasta palveluiden järjestäminen voi tuoda isoja muutoksia totuttuun. Esimerkiksi matka palvelujen pariin saattaa pidentyä tai palvelut sähköistyä muutoksessa. Osaltaan palveluihin pääsy voi helpottuakin esimerkiksi digitalisaation avulla. Tarkastuslautakunta antaa tukensa tavoitteelle saada Pirhan talous tasapainoon vuoden 2026 loppuun mennessä, vaikka kipeitäkin päätöksiä joudutaan tekemään.

Tarkastuslautakunta on vuoden aikana tutustunut ja perehtynyt poikkeuksellisen laajasti Pirhan palvelukirjoon ja eri hallinnonaloihin. Yleisenä vaikutelmana on, että Pirha on onnistunut varsin hyvin johtajavalinnoissaan. Lautakunnassa omaa aluettaan esittelevät johtajat ovat osoittaneet hyvää asiantuntemusta ja sitoutuneisuutta työhönsä. Joiltakin osin haluan kuitenkin kiinnittää huomiota haasteisiin, joissa Pirhan tulee selkeästi parantaa. Näitä ovat henkilöstön työtyytyväisyys, työhön perehdyttäminen, sairauspoissaolot ja psykiatrian tilanne.

Pirhan henkilöstö on ollut tyytymätöntä, mitä kuvastaa suositteluhalukkuusmittarin eNPS:n, erittäin huono ja vuoden aikana laskusuuntainen tulos. Suuri muutos ottaa aikansa, mutta muutosvastarinta ei yksin voi selittää henkilöstön ilmaisemaa mielialaa.

Tämän perimmäiset syyt olisi hyvä selvittää, jotta toimenpiteet työtyytyväisyyden parantamiseksi osataan valita oikein. Työtä tämän eteen on jo tehtykin, mutta tuloksia emme ole saaneet. Tyytyväinen henkilöstö viihtyy työyhteisössään ja onnistuu työssään, mistä hyötyy ennen kaikkea asiakas. Työtyytyväisyys nostaa myös palveluiden laatua entisestään ja sillä tavoin auttaa myös kustannusten hillinnässä. Toivottavasti työtyytyväisyys lähtee paranemaan ja sairauspoissaolot laskemaan.

Tarkastuslautakunta teetti kyselytutkimuksen Pirhan kesätyöntekijöille saatuaan tietoa joidenkin nuorten huonoista kokemuksista perehdytyksessä. Kyselyn tulokset vahvistivat havaintoa perehdytyksen epätasalaatuisuudesta. Osa nuorista koki saaneensa hyvän perehdytyksen ja osa kertoi, ettei saanut mielestään minkäänlaista perehdytystä työhönsä. ”Heitto suoraan syvään päätyyn yksin vastuuseen potilaista”, kuulostaa karulta kokemukselta. ”Ei koskaan enää Pirhaan”, on aika tyrmäävä kannanotto. Tarkastuslautakunta luottaa, että vuoden aikana tehty kehitystyö ja uuden perehdytysjärjestelmän käyttöönotto ei enää mahdollista vastaavaa palautetta jatkossa. Kesätyö tai harjoittelu on nuoren ensimmäinen kuva työnantajasta ja siinä ei ole vara epäonnistua. Nuorista tulevaisuuden tekijöistä ovat vastuussa koko henkilöstö ja yhteistyössä luomme positiivisen työnantajakuvan.

Viime vuoden väliarviossa tarkastuslautakunta lupasi palata psykiatrian tilanteeseen. Psykiatrian jonoa on saatu hieman purettua, mutta edelleen hoitoa odotti vuoden vaihtuessa yli 1 500 (1 552) potilasta, joista lähes 700 (694) henkilöä oli odottanut hoitoon pääsyä yli puoli vuotta. Suurimpana ongelmana on pula lääkäreistä, etenkin psykiatrian avopalveluissa. Valvontaviranomaiset Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto (AVI), Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) ja Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia ovat kaikki viranomaisina vaatineet selityksiä ja laatineet raportteja. Ymmärrystäkin tilanteelle on tullut, sillä henkilöstöpula on valtakunnallinen ongelma. Näiltä osin tarkastuslautakunta voi näin vahvojen toimijoiden rinnalla pitäytyä seuraamaan psykiatrian hoitoon pääsyä ja sitä, kuinka suunnitellut keinot jonojen lyhentämiseksi tehoavat.

Ensimmäinen toimintavuosi ja tilinpäätös ovat osoittaneet, että myöskään kunnat eivät ole toimineet parhaalla mahdollisella tavalla Pirhaa kohtaan. Monissa päätöksissä ennen hyvinvointialueen käynnistymistä vastuuta ja kustannuksia oli tietoisesti ikään kuin siirretty Pirhan vastuulle ilman resurssointia. Niitä tarkastelemme hieman yksityiskohtaisemmin myös tässä arviointikertomuksessa. Tältä osin ja tässä yhteydessä haluan hieman huomauttaa myös kuntapäätäjiä, että he olisivat voineet toimia Pirhaa kohtaan lojaalimminkin.

Tarkastuslautakunta kokosi kaikki havaitsemansa kuntayhteistyön kompastuskivet, joista koitui seurauksia Pirhalle tai kunnille ja lista on läikähdettävän pitkä. Pirhan taloudelliseksi vahingoksi ovat toimineet muun muassa kunnilta saadut epärealistiset talouden pohjatiedot, siirretyt tyhjät vakanssit, siirtovaiheeseen optimoidut ostopalvelusopimukset

ja hinnankorotukset, periytynyt hoitovelka ja siirtovaihetta ennakoiva kustannusten kasvun hillintä, ylisuuret vuokratkustannukset ja tilojen ulosmyynti ennen siirtymää sekä käyttötavarahankintojen lukuisat leasing-sopimukset. Vaikka tarkastuslautakunnan tehtäviin ei kuulu arvioida kuntien toimintaa, niin rohkenen sanoa, että näin jälkikäteen todettuna kunnilla on palvelujen siirtymisen hoitamisessa peiliin katsomisen paikka.

Kunnista etenkin Tampereen kaupunki on kokenut ongelmaksi Pirhan vähäiset sosiaalityön resurssit. Kuntouttavan työtoiminnan aktivointisuunnitelmien vähäisyys on kasvattanut kuntien työmarkkinatuen maksuosuutta. Laajemminkin kunnissa on oltu tyytymättömiä Pirhan palveluverkkosuunnittelun toteuttamiseen, jossa kuntia kuultiin vasta suunnitelmien valmistuttua. Näistä kokemuksista huolimatta hyvä yhteistyö on kuitenkin ainut tie eteenpäin, yhdessä yhteisten asukkaiden parhaaksi.

Tarkastuslautakunta nosti esille väliarviossaan konsultti- ja ostopalveluiden järjestämiseen liittyviä kysymyksiä. Tämän jälkeen asiaa on ruodittu yhteiskunnallisesti hieman laajemminkin ja aiheeseen liittyvistä asioista on käyty rakentavaa yhteiskunnallista keskustelua. Tässä arviointikertomuksessa tarkastuslautakunta ei nähnyt enää tarvetta palata näihin, vaan luottaa, että ostopalveluiden ja vuokratyövoiman tuottamat haasteet sekä ongelmat on tunnistettu Pirhassa ja niiden vähentämiseksi sekä tehokkaaseen käyttöön tähtäävät toimenpiteet on käynnistetty.

Lopuksi haluan tarkastuslautakunnan puolesta kiittää hyvää yhteistyöstä asiakkaita, henkilöstöä, virkamiesjohtoa, kuntia, yhteistyökumppaneita, mediaa, valtiota, luottamushenkilöitä ja kaikkia, jotka ovat olleet mukana työskentelemässä Pirhan ensimmäisen toimintavuoden eteen. Muutos on nyt käynnissä ja meillä kaikilla on syytä luottaa, että Pirhasta tulee ajan kanssa entistä parempi.

Touko Sikala

Pirkanmaan hyvinvointialueen
tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

2 Tarkastuslautakunta, tilintarkastaja ja ulkoinen tarkastus

Tarkastuslautakunnan tehtävät on määritelty hyvinvointialueella ja Pirkanmaan hyvinvointialueen hallintosäännössä. Lautakunnan keskeisenä tehtävänä on arvioida, ovatko aluevaltuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet hyvinvointialueella ja hyvinvointialuekonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastuslautakunnan tulee valmistella aluevaltuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat.

Hyvinvointialueen varsinainen toiminta käynnistyi vuoden 2023 alussa.

Tarkastuslautakunta pyrki arvioidessaan ensimmäisen varsinaisen toimintavuoden toimintaa saamaan kokonaiskäsityksen hyvinvointialueen toiminnasta ja sen eri tehtävien organisoinnista. Tämän vuoksi lautakunnan kokouksia oli vuoden 2023 aikana poikkeuksellisen paljon. Lisäksi keväällä 2023 kokoontui hyvinvointialueen ulkoisen tarkastuksen henkilökunnan avustamana Pirkanmaan sairaanhoitopiirin tarkastuslautakunta, joka piti kolme kokousta. Sairaanhoitopiirin tarkastuslautakunnan kokousten aiheina olivat sairaanhoitopiirin vuoden 2022 tilinpäätöksen hyväksyminen, vastuuvapauden myöntäminen tilivelvollisille sekä sairaanhoitopiirin vuoden 2022 arviointikertomuksen hyväksyminen.

Hyvinvointialueen tarkastuslautakunta kuuli hyväksymänsä suunnitelman mukaisesti kokouksissaan hyvinvointialueen johtavia viranhaltijoita ja muita asiantuntijoita. Näiden kuulemisten ja muiden hankittujen selvitysten perusteella muodostettiin käsitys siitä, kuinka tuloksellista hyvinvointialueen toiminta oli vuonna 2023.

Jäsen		Varajäsen	
Touko Sikala (pj)	(16)	Olli Salmi	(2)
Ilkka Sasi (pj 5.6.2023 asti)	(12)	Ali-Reza Abdali	(6)
Nea Lehmussaari	(13)	Riina-Eveliina Eskelinen	(3)
Erkki Paloniemi	(18)	Aki Hepokorpi	(-)
Heidi Jakara	(17)	Marjo Niemenmaa	(1)
Hanna Kairimo	(16)	Jari Saari	(2)
Jari Haaparanta	(18)	Iinamaria Nummela	(-)
Miia Kinnari (II vpj)	(14)	Harri Vuorenpää	(-)
Aarne Raevaara	(18)	Pirjo Ala-Kaarre	(-)
Reijo Kahelin	(17)	Anneli Lehtonen	(1)
Tiina Wesslin (I vpj)	(15)	Sirpa Repo	(-)
Mervi Pulkkinen	(18)	Tuukka Liuha	(-)
Kauko Turunen	(15)	Markus Katajisto	(3)

TAULUKKO 1. Jäsenet ja varajäsenet, puheenjohtajat sekä kokouksiin osallistumiskerrat

Aluevaltuuston 8.3.2022 valitsemaan vuosien 2022–2025 tarkastuslautakuntaan kuuluu kolmesta varsinaista jäsentä, joilla kullakin on henkilökohtainen varajäsen. Iina Hänninen toimi tarkastuslautakunnassa 16.1.2023 saakka, jolloin aluevaltuusto valitsi hänen tilalleen Tiina Wesslinin. Aluevaltuusto nimitti 5.6.2023 Touko Sikalan tarkastuslautakunnan puheenjohtajaksi Ilkka Sasin tilalle.

Pirkanmaan hyvinvointialueen ja sen tytäryhteisöjen tilikausien 2023–2026 tilintarkastusyhteisönä toimii aluevaltuuston 6.2.2023 tekemän päätöksen mukaisesti BDO Oy vastuunalaisena tilintarkastajanaan JHT, HT Minna Ainasvuori.

Tarkastuslautakunnalla oli 18 kokousta vuonna 2023. Hyväksymänsä työohjelman mukaisesti tarkastuslautakunta teki arviointikäyntejä toimipisteisiin ja kuuli eri tehtäväalueiden ja palvelulinjojen toiminnasta vastaavia viranhaltijoita ja muuta henkilökuntaa.

Tarkastuslautakunnan vuoden 2023 arviointiin liittyvien kokousten aiheita olivat muun muassa sosiaali- ja terveystalouden (sote) uudistus Parkanon kaupungin kannalta ja yhteistyö Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa, tutustuminen Väistön ryhmäkoteihin, psykiatrian toimialueen toiminta, tarkastuslautakunnan työn kehittäminen, tilintarkastajan työohjelma tilikaudelle 2023, avopalvelut, henkilöstöpalvelut, ikäihmisten ja vammaisten palvelut, sisäisen tarkastuksen järjestäminen ja väärinkäytösten ilmoituskanava, tarkastuslautakunnan väliarviointi, sairaalapalvelut -palvelulinjan toiminta, omavalvonnan järjestäminen, johtoryhmän raportointi, lasten, nuorten ja perheiden palvelut, yhteiskokous Tampereen kaupungin tarkastuslautakunnan kanssa aiheena yhdyspintatyö työllisyysasioiden hoitamisessa, pelastuspalvelut, talousarvio 2024 esittely ja ajankohtaiset talousasiat, päivystyspalveluiden nykytila ja kehittämistoimet, tukipalvelut sekä strateginen ohjaus ja järjestäminen.

Tarkastuslautakunta sai johdolta ajankohtaiskatsauksia ja selvityksiä muun muassa toiminnasta, taloudesta ja tilinpäätöksestä.

Muita tarkastuslautakunnan käsittelemiä asioita olivat muun muassa luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden sidonnaisuusilmoitukset, tilivelvollisten nimeäminen, ehdotus tilinpäätöksen vahvistamisesta ja vastuuvapauden myöntämisestä, vuoden 2022 arviointikertomus sekä hyvinvointialueen ja sen konserniin kuuluvien tytäryhteisöjen tilintarkastuspalvelujen hankinta.

Tarkastuslautakunnan alaisuudessa toimii ulkoisen tarkastuksen yksikkö, joka valmistelee tarkastuslautakunnan käsiteltäväksi tulevat asiat, avustaa lautakuntaa toiminnan ja talouden arviointitehtävissä. Ulkoisen tarkastuksen yksikköä johtaa tarkastusjohtaja, joka toimii tarkastuslautakunnan esittelijänä. Ulkoisen tarkastuksen yksikössä on lisäksi kaksi tuloksellisuustarkastajaa. Tarkastuslautakunnan

Pirkanmaan hyvinvointialue

sihteeripalveluista ovat vastanneet asianhallinnan ja päätösvalmistelun vastuualueen nimeämät henkilöt.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on valvoa sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi. Luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden sidonnaisuusilmoitukset on julkaistu hyvinvointialueen internet-sivulla.

KUVA 1. Tarkastuslautakunta kokouksessaan 7.5.2024

Vasemmalta Ali-Reza Abdali (varajäsen), Riina-Eveliina Eskelinen (varajäsen), Mervi Pulkkinen, Heidi Jakara, Tiina Wesslin, Hanna Kairimo, Arne Raevaara, Miia Kinnari. Reijo Kahelin, Kauko Turunen ja Jari Haaparanta Edessä keskellä Touko Sikala

Kuvasta puuttuvat jäsenet: Ilkka Sasi, Nea Lehmussaari ja Erkki Paloniemi (menehtyi 13.4.2024)

3 Hallituksen lausunnot arviointikertomuksesta 2022 ja väliarvioinnista 2023

Hallituksen lausunnot vuoden 2022 arviointikertomuksesta ja väliarvioinnista 2023

Aluehallitus antoi lausuntonsa vuoden 2022 arviointikertomuksessa esitetyistä havainnoista kokouksessaan 21.8.2023. Hallituksen lausunto on otettu huomioon tarkastuslautakunnan 19.9.2023 valtuustolle antamassa väliarvioinnissa, jonka valtuusto merkitsi tiedoksi 2.10.2023.

Aluehallitus antoi lausuntonsa väliarvioinnista 11.12.2023. Aluevaltuusto merkitsi tiedoksi aluehallituksen lausunnon 15.1.2024.

Väliarviointia koskevassa lausunnossaan aluehallitus yhtyy tarkastuslautakunnan näkemykseen siitä, että jo loppuvuonna 2023 tulisi suhtautua kriittisesti kaikkiin harkinnanvaraisiin menoihin ja henkilöstölisäyksiin sekä suositukseen hyödyntää henkilöstön ns. luonnollista poistumaa silloin, kun se on tehtävien hoidon kannalta mahdollista. Lausunnossaan hallitus viittaa aloitettuihin toimenpiteisiin, kuten aluehallituksen 11.9.2023 käynnistämiin talouden sopeuttamistoimiin sekä koko henkilöstöön kohdistuviin yhteistoimintaneuvotteluihin, joiden tavoitteena on saavuttaa ensivaiheessa 42 miljoonan euron pysyvä kustannustason lasku vuodesta 2024 lähtien.

Tarkastuslautakunnan kiinnitettyä huomiota ostopalveluihin, aluehallitus toteaa pyrkivänsä lisäämään hankintojen tehokkuutta yhtenäistämällä hankintasopimuksia sekä tehostamalla vuokratyövoiman hankintaa palvelua kilpailuttamalla.

Talousarvion laadinnan tarkkuuden todetaan parantuvan, kun käyttöön saadaan entistä paremmat toteutuma- ja pohjatiedot.

Hallitus on tarkastuslautakunnan toiveen mukaisesti kiinnittänyt huomiota tavoitteiden mittareihin ja tavoitetasojen määrittämiseen, minkä todetaan näkyvän vuoden 2024 talousarviossa. Tavoitteiden ja tavoitetasojen seurannan todetaan toteutuvan entistä tarkempaan, kun käytössä on yhtenäiset vertailutiedot hyvinvointialueen ensimmäisestä toimintavuodesta. Hyvinvointialueen rakentamisen todetaan kuitenkin jatkuvan vielä vuonna 2024, mikä näkyy vielä osin vuoden 2024 tavoitteistossa.

Tarkastuslautakunta totesi väliarvioinnissaan, että Pirkanmaan hyvinvointialueen toiminnan valmistelu- ja käynnistysvaiheessa on tukeuduttu huomattavan paljon ulkopuoliseen asiantuntemukseen.

Aluehallituksen mukaan ulkopuolisia asiantuntijapalveluita on ollut tarpeen hankkia muun muassa strategian toimeenpano-ohjelman valmisteluun. Toimeenpano-ohjelmalla on nähty olevan merkittävä rooli ministeriöiden kanssa käytävissä ohjausneuvotteluissa ja talouden tasapainottamisessa. Ostopalveluita hyväksi käyttäen selvitykset ja toimenpiteet on saatu toteutettua nopeammin kuin pelkästään omin voimin. Aluehallitus toteaa lausunnossaan, että ulkopuolisten asiantuntemuksen tarve on vähentynyt ja vähenee edelleen.

Väliarvioinnissaan tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota psykiatrista hoitoa odottavien potilaiden suureen määrään sekä alaa vaivaavaan työvoimapulaan. Vastineessaan aluehallitus toteaa ratkaisuksi läheteiden käsittelyn nopeuttamisen sekä yhdessä perustason palveluiden kanssa toteutettavan uudenlaisen hoidonporrastuksen. Myös lähetekriteereitä on tarkasteltu uudelleen. Lisäksi on otettu käyttöön toimintamalli, johon kuuluu digitaalisesti tuettu, systemaattinen hoidon tarpeen arvio ja nopea hoidon aloitus.

Tarkastuslautakunnan arviointi

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä asiana sitä, että aluehallitus ja hyvinvointialueen johto suhtautuvat vakavasti tarkastuslautakunnan esille nostamiin teemoihin ja tuovat päätöksentekijöille arvokasta tietoa ratkaisuista, joiden avulla toimintaa on kehitetty ja tullaan kehittämään.

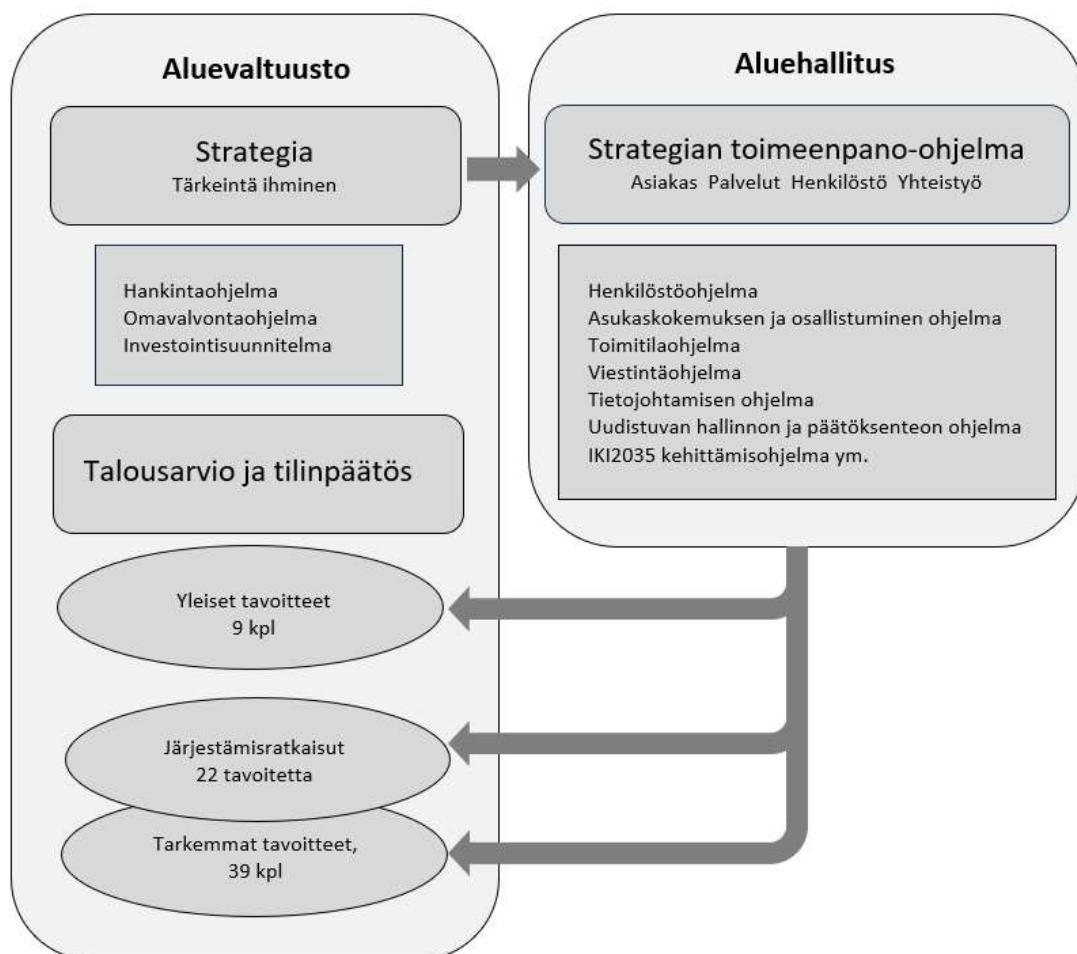
4 Strategian täytäntöönpano

Hyvinvointialueen strategia hyväksyttiin aluevaltuuston kokouksessa 5.12.2022.

Strategiakauden 2023–2025 aikana strategiaa toteutetaan seuraavien neljän strategisen kärkiteeman avulla:

1. Tärkeintä Ihminen
2. Yhdenvertaiset, ennaltaehkäisevät ja vaikuttavat palvelut
3. Hyvinvoivat työntekijät
4. Yhdessä yhteen toimiva hyvinvointialue

Strategian tavoitteet on täsmennetty aluehallituksen hyväksymässä strategian toimeenpano-ohjelmassa, jonka neljässä kärkiteemassa on konkretisoitu tavoitteita ja niiden seuranta. Aluehallitus valvoo strategian ja sen tavoitteiden toimeenpanoa. Hyvinvointialueen johto varmistaa, että hyvinvointialueen operatiivinen toiminta on strategian ja toimeenpano-ohjelman mukaista.

KUVIO 1. Pirkanmaan hyvinvointialueen strateginen järjestelmä vuonna 2023

Aluevaltuustoon päättämien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumista on selvitetty toimintakertomuksessa varsin laajasti. Talousarviotavoitteet on jaettu kolmeen luokkaan: yleiset tavoitteet, järjestämiskäsitteet ja tarkemmat tehtäväalue- sekä palvelulinjakohtaiset tavoitteet. Yleiset tavoitteet sisältävät lähinnä toiminnan järjestämiseen liittyviä tavoitteita. Kahdessa jälkimmäisessä tavoiteluokassa on osin samoja tavoitteita. Lisäksi aluehallitukselle on annettu liitetietona tiedoksi strategian toimeenpano-ohjelman kärkien toteutuminen sekä valtakunnallisten sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämistavoitteiden toteutuminen. Arviointikertomuksessa tarkastellaan tavoitearvioinnin lisäksi toimeenpano-ohjelman henkilöstökärkeä sekä valtakunnallisten tavoitteiden toteutumista ensimmäisenä toimintavuonna.

Tarkastuslautakunnan arviointi

Hyvinvointialueen toimintaa ohjataan strategian, toimeenpano-ohjelman ja erillisohjelmien sekä moniportaisen tavoitteiston avulla. Toimeenpano-ohjelman ja tavoitteiden säännönmukainen seuranta tukee strategian toteuttamista. Tavoitteissa on myös konkreettisia ja mitattavia tavoitteita. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tavoitejärjestelmä on monimutkainen ja sisältää päällekkäisiä tavoitteita.

5 Aluevaltuuston hyväksymät tavoitteet

5.1 Yleiset tavoitteet

Hyvinvointialueen vuoden 2023 talousarviossa on hyväksytty yleiset, koko hyvinvointialuetta koskevat tavoitteet. Ne toteutuivat valtaosin hyvin. Taloutta ei ensimmäisenä vuonna saatu tasapainoon, mikä oli nähtävissä jo vuoden 2023 talousarviota laadittaessa.

Valtuuston hyväksymät yleiset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:	
+	Hyvinvointialueuudistus on toimeenpantu
+	Päätöksentekojärjestelmä toimii ja sitä on arvioitu
+	Päätösvalmistelun toimivuus on varmistettu
-	Talous on tasapainossa
+	Organisaation toimivuudesta on tehty ensimmäinen itsearviointi
+	Strategia ohjaa toimintaa
+	Kumppaneiden kanssa on yhteistyörakenteet
+	Valtion ohjausmallin luomiseen on osallistuttu
+	Strategia ja palvelurakenne luovat pohjan talouden tasapainolle

TAULUKKO 2. Hyvinvointialueen yleiset tavoitteet

Toimeenpannaan lainsäädännön edellyttämä hyvinvointialueuudistus

Hyvinvointialueuudistuksen toimeenpano eteni lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Hyvinvointialueen edustajat ovat olleet monissa valtakunnallisissa yhteistyöryhmissä, joissa on voitu vaikuttaa toimeenpanon yksityiskohtiin. Vuonna 2023 käynnistettiin ja toteutettiin monia välttämättömiä uudistuksia. Taloutta tasapainottavia päätöksiä tehtiin, jotta saatiin varmistettua lainanottovaltuus välttämättömien investointien toteuttamiseen.

Hallinnollista rakennetta, johtamisjärjestelmää ja päätöksentekoprosesseja kehitettiin edelleen. Vuoden aikana tehtiin valmisteluja ja päätöksiä liittyen palveluverkkoon.

Varmistetaan poliittisen päätöksentekojärjestelmän toimivuus sekä valmistellaan järjestelmän kehittämistä

Päätöksentekojärjestelmän toimivuutta arvioitiin päätöksentekijöille suunnatulla kyselyllä, jonka tulokset on tarkoitus ottaa huomioon tehtäessä mahdollisia muutoksia.

Varmistetaan riittävä ja osaava päätösvalmistelu poliittisen päätöksenteon tueksi

Päätettävien asioiden suuri määrä ja toiminnan laajuus edellyttävät laadukasta ja määrämutoista päätöksenteon valmistelua. Koulutusta on järjestetty tehtäväalueiden ja palvelulinjojen johtoryhmille ja päätösvalmistelijoille, jotta valmistelun osaamistaso olisi riittävä.

Luodaan edellytykset kestäväälle taloudenhoidolle valtuustokaudelle

Taloudenhoidon tavoitteena oli, että taloussuunnitelma 2023–2025 olisi tasapainossa. Vuoden 2023 toteutunut tulos on huomattavasti sekä muutettua että alkuperäistä talousarviota heikompi. Taloutta käsitellään tarkemmin luvussa 5.6.

Luodaan toimiva ja uudistumiskykyinen organisaatio vaiheittain valtuustokauden loppuun mennessä

Poliittisen järjestelmän ja päätöksentekorakenteen toimivuudesta on tehty selvitys. Organisaatorakenteen muutostarve on havaittu. Työnjakoa tehtäväalueiden välillä on tarkoitus selkeyttää. Organisaation toimivuus arvioidaan ja arviointien tuloksilla luodaan toimivampi organisaatio ennen seuraavaa valtuustokautta.

Toteutetaan hyvinvointialueen ensimmäinen strategia ja sitä tukevat toimintaohjelmat yhdessä henkilöstön kanssa valtakunnallisten tavoitteiden suuntaisesti

Strategian ja sitä täydentävän toimeenpano-ohjelman toteuttaminen on aloitettu. Strategian toteutumista tukevia erillisiä ohjelmia on valmisteltu valtakunnallisten tavoitteiden mukaisesti. Yleisiä tavoitteita, kuten talouden tasapaino ja toiminnan perustuminen strategiaan, on pyritty ottamaan huomioon tehtäväalueiden ja palvelulinjojen tavoitteissa. Strategiaa käsitellään tarkemmin luvussa 4.

Luodaan alueen väestön tarpeita ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä tukevat yhteistyörakenteet kuntien ja muiden alueen yhteistyökumppaneiden kanssa
Integraatiotoimialueen johdolla on tehty yhteistyötä kuntien ja muiden sidosryhmien kanssa. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevat keskeiset yhteistyörakenteet on saatu luotua ja sopimukset solmittua. Kuntarajapintaa käsitellään arviointikertomuksen luvussa 6.1.

Osallistutaan ohjaavien ministeriöiden kanssa toimivan, selkeän ja alueen omia tarpeita tukevan ohjausmallin rakentamiseen

Pirkanmaan hyvinvointialueen edustajat ovat aktiivisesti osallistuneet kolmen keskeisen hyvinvointialueiden ohjauksesta vastaavan ministeriön, Sosiaali- ja terveysministeriön (STM), Sisäministeriön (SM) ja Valtionvarainministeriön (VM), kanssa käytyihin ohjauskeskusteluihin. Keskusteluissa on hyvinvointialueen näkökulman esille tuomisen lisäksi pyritty rakentamaan vastavuoroinen ja keskusteleva ohjausmalli.

Luodaan vahva pohja luottamuksen rakentumiselle sekä Pirkanmaan elinvoiman edelleen kehittymiselle

Luottamuksen pohjaa rakennettiin hyväksymällä strategia ja valmistelemalla tasapainoisen taloussuunnitelman mukainen palvelurakenne. Hyvä asiakaskokemus luo asiakkaiden ja potilaiden luottamusta palvelua kohtaan.

Tarkastuslautakunnan arviointi yleisistä tavoitteista

Pirkanmaan hyvinvointialue onnistui uudistuksen toimeenpanossa lainsäädännön tavoitteiden ja aikataulun mukaisesti. Toimielinten työskentely vakiintui ja toimintatapoja on kehitetty. Hallintosääntöä päivitettiin johtamisen ja toiminnan tarpeiden pohjalta. Päätösvalmistelun koulutuksilla ja laadituilla valmisteluprosessin kuvauksilla pyrittiin varmistamaan riittävä ja osaava päätösvalmistelu poliittisen päätöksenteon tueksi. Vastuumatriisi, johon on koottu päätetyt delegoinnit, tuo selkeyttä ja hallittavuutta moniportaiseen hallintoon.

Koko organisaatorakenteen uudistus jatkuu edelleen. Toimivaa organisaatiota ei liene vielä mahdollista saavuttaa valtuustokauden loppuun mennessä. Luottamuselinorganisaation osalta toimivuudesta on tehty ensimmäinen itsearviointi.

Toimivaa keskusteluyhteyttä valtionhallintoon ja ministeriön edustajiin on luotu, jotta rahoitus saataisiin vastaamaan todellisia kustannuksia. Toivottavaa olisi, että eri ministeriöiden määrittämät tavoitteet, rahoitus ja muut resurssit olisivat linjassa keskenään. Nyt Sosiaali- ja terveysministeriö vaatii lakisääteisten palvelujen toteuttamista, joihin Valtionvarainministeriön myöntämät rahat eivät riitä.

Palveluverkkosuunnitelmat toimipisteitä koskevine karsintaesityksineen ovat luoneet haastetta hyvinvointialueen asukkaiden ja kuntapäätäjien luottamukselle. Toimipisteverkon karsimisella voi olla vaikutusta Pirkanmaan reuna-alueiden kuntien elinvoimaan. Tarkastuslautakunta näkee, että avoin ja oikea-aikainen tiedottaminen sekä päätösten perusteleminen edesauttavat luottamuksen rakentamista.

Hyvä asiakaskokemus on vahva pohja luottamuksen rakentamiselle. Luottamusta pyrittiin rakentamaan asukastilaisuuksilla, joita järjestettiin 12 kertaa eri teemoin palveluverkkoa esiteltäessä. Kaikki saatu palaute palveluverkkoselvityksistä kerättiin yhteen ja oli myös päättäjien saatavilla.

5.2 Järjestämiskäytännön toteutuminen

Aluevaltuuston hyväksymien järjestämiskäytännön pääpaino on palveluissa.

Järjestämiskäytännöt ovat seuraavat:

1. Yhdenvertaisuus palveluissa toteutuu vaiheittain
2. Palvelut perustuvat väestön tarpeeseen ja lainsäädäntöön
3. Pelastuspalveluiden valmius toteutuu palvelutasopäätöksen mukaisesti
4. Digitaalisten palveluiden määrä kasvaa tavoitellusti
5. Työhyvinvointi luo henkilöstön pysyvyyttä
6. Vaikuttavuuden näkökulmat ohjaavat toimintaa

Palveluja koskevat tavoitteet	
Hoitotakuu	
–	Hoitotakuu toteutuu perusterveydenhuollossa
–	Suun hoitotakuu toteutuu tietyissä rajoissa
–	Erikoissairaanhoidon kiireettömään hoitoon pääsy paranee
Lasten, nuorten ja perheiden palvelut	
+	Lasten huostaanottojen määrä vähenee
+	Lasten ja nuorten palvelujen seurantamalli valmistuu
Ikäihmisten palvelut	
?	Ikäihmisten palvelutarve on arvioitu RAI-toimintakykymittarilla
+	IKI2035-ohjelma on valmistunut
Päihde- ja mielenterveyspalvelut	
?	Mielenterveys- ja päihdepalvelujen kiireettömän hoidon saatavuus paranee
Pelastuspalvelut	
– / +	Pelastuslaitoksella on otettu käyttöön onnettomuuksien ehkäisyssä digitaalisia ratkaisuja
+	Pelastustoiminnan keskimääräiset toimintavalmiuseräpäätökset toteutuvat
–	Ensihoidon A- ja B-kiireellisten tehtävien tavoittamisaikataavoitteet toteutuvat eri riskiluokissa
+	Soten ja pelastuspalvelujen yhteistyömahdollisuudet on kartoitettu
Sähköiset palvelut	
+	Sähköiseen palveluun rekisteröityneiden määrä kasvaa
+	Digitaaliset palvelut on koottu kokonaisuudeksi: pirha.fi/sahkoinen-asiointi
–	Videovastaanottojen määrä kasvaa
+	Etähoivan asiakasmäärä kasvaa
+	Keskustelukanavien (chat) kautta hoidettava asiointi kasvaa
+	Robotiikan (chatbot = keskusteleva tietokoneohjelma) kautta hoidettava asiointi kasvaa
Henkilöstöä koskevat tavoitteet	
+	Henkilöstöohjelma ja työyksiköiden suunnitelmat osallisuuden parantamiseksi on tehty
+	Työelämän laatua koskeva työhyvinvointikysely QWL on tehty
Muita tavoitteita	
+	Kansallinen vaikuttavuuskeskus on aloittanut toimintansa Pirkanmaan hyvinvointialueella
+	Asiakaskokemusmittaus NPS laajenee avopalveluihin

TAULUKKO 3. Järjestämiskäytännön tavoitteiden toteutuminen

Järjestämiskäytännöillä on yhteys niin sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisiin tavoitteisiin kuin Pirkanmaa hyvinvointialueen yleisiin tavoitteisiin.

Järjestämiskäytännön tavoitteet ovat valtuustoon nähden sitovia. Tarkastuslautakunta on rinnastanut nämä valtuuston hyväksymät järjestämiskäytännöt tavoitteineen hyvinvointialueissa tarkoitettuihin toiminnan ja talouden tavoitteisiin.

Hoitotakuun toteutuminen vuonna 2023

Hoitotakuun toteutumista vaikeutti se, että perusterveydenhuollon avosairaanhoidon hoitotakuu kiristyi 14 vuorokauteen ja suun terveydenhuollossa neljään kuukauteen syyskuussa 2023. Välitöntä yhteydensaantia terveysasemalle ei ole pystytty mittaamaan. Tiedossa hyvinvointialueella on, että palvelunumeroiden takaisinsoittoon kertyi useiden päivien jonoja.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) tietojen mukaan Pirkanmaan perusterveydenhuollon kaikista hoitoon pääsy käynneistä 81 % toteutui 14 vuorokauden sisällä. Parhaiten hoitoon pääsy toteutui Kolmostien Terveys Oy:n palveluissa. Vuonna 2022 hoitoon pääsy kahden viikon sisällä toteutui Pirkanmaalla lähes samalla tavalla, sillä prosentti oli 82 %. Syys-joulukuussa 14 päivän hoitotakuussa kaikkien käyntien osalta onnistuttiin 85-prosenttisesti. Hoitoon pääsy perusterveydenhuollon lääkäreille toteutui alle kahdessa viikossa 65 %:lle käynneistä vuonna 2023 ja 69 %:lle vuonna 2022.

Suun terveydenhuollossa hoitoon pääsi neljässä kuukaudessa 86 % asiakkaista vuonna 2023 ja 84 % vuonna 2022. Hoitotakuuta voi tulkita myös niin, että vain osa käynneistä on hoitotakuun piiriin kuuluvia sairaanhoidollisia käyntejä. Tiedossa ei ole, kuinka moni palveluun yrittäneestä ei päässyt jonoon, kun heitä oli pyydetty soittamaan aikaa myöhemmin.

Erikoissairaanhoidon alle 6 kuukautta jonottaneita oli 93 % odottajista 31.12.2023 tilanteen mukaan. Yli 6 kuukautta odottaneita oli 1 476 potilasta, joista psykiatriaan jonotti 694 potilasta. Seuraavaksi eniten yli 6 kuukauden odottajia oli kirurgiaan, 418 potilasta. Kolmantena olivat korva-, nenä- ja kurkkutautien potilaat. Keskimäinen eli mediaani odotusaika oli 53 päivää. Tammikuussa 2023 se oli 10 päivää lyhyempi, mikä kertoo vuoden aikana kasvaneista hoitajonoista.

Erikoissairaanhoidon hoitoon pääsy on heikentynyt vertailtaessa aiempia vuosia. Vuoden 2020 viimeisenä päivänä yli puoli vuotta erikoissairaanhoidon hoitoa oli odottanut 280 potilasta ja vuonna 2022 jo 1 035 potilasta. Psykiatrian hoitojonot alkoivat kasvaa vuonna 2021 ja pahimmillaan tilanne oli elokuun 2022 lopussa, jolloin psykiatriaan yli 6 kuukautta jonottaneita oli 1 343 potilasta.

Päihde- ja mielenterveyspalvelujen tavoitetta hoidon saatavuuden paranemisesta ei ole arvioitu, koska vuoden 2022 vertailutietoja ei ole ja vuoden 2023 tiedoistakin vain pieni osa on rekisteröitynyt. Päihde- ja mielenterveyspalveluja voi kuitenkin tarkastella käyntimäärien ja diagnoosiluokkien mukaan.

Diagnoosiluokittain tarkastellen käyntejä avoterveydenhuollossa mielenterveys- ja käyttäytymishäiriöiden vuoksi oli vuonna 2023 yhteensä 248 625 kertaa, joista lääkärikäyntejä oli 72 %. Lääkäreiden kirjaamat mielenterveys- ja käyttäytymishäiriöiden käynnit Pirkanmaalla ovat vuodesta 2019 nelinkertaistuneet ja käynnit lääkärissä mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi kasvoivat viidenneksellä edelliseenkin, kuntien palveluna toteutettuun, vuoteen verrattuna. Vuonna 2023 Pirkanmaan hyvinvointialueen avohuollon käyntimäärät olivat kasvaneet kaikkiaan vain muutaman prosentin edelliseen koronattomaan vertailuvuoteen 2019 nähden.

Toinen tavoite, josta ei saatu mitattavaa tietoa, oli RAI-toimintakykymittarin käyttö palvelutarpeen arvioinnissa. Ympäri vuorokautiseen palveluasumiseen pääsi vuoden 2023 toisella puoliskolla alle lakisääteisen kolmen kuukauden kuluessa 96,7 % hakijoista, mikä on hyvä tulos. Pirkanmaan hyvinvointialueella on verkkosivu kiireettömään hoitoon pääsystä sekä odotusajoista erikoissairaanhoidon ja ikääntyneiden palveluihin.

Pelastuspalvelujen tavoitteet

Pelastuslaitoksen tavoitteena oli, että siellä kehitetään onnettomuuksien ehkäisytyön uusia digitaalisia keinoja. Mittarina oli, että niitä on otettu käyttöön. Tavoiteraportoinnin mukaan yhtään keinoa ei vuonna 2023 ole otettu käyttöön, mutta useaa on selvitetty. Tällä raportoinnilla tavoite ei ole toteutunut. Tehtäväluekohtaisen tavoiteraportoinnin mukaan pelastuspalveluissa on tuotettu ja julkaistu turvallisuusviestintävideoita useilla julkaisukanavilla.

Ensihoidon tavoiteajat on saavutettu viimeksi vuonna 2016. Ensihoidon vuoden 2023 huhtikuun palvelutasopäätöksessä palvelutasoa päätettiin nostaa lisäämällä valmiusaikaa ympärivuorokautisilla ensihoitoyksiköillä. Ensihoidon yöaikaisen valmiuden puute on vaikuttanut harvaan asutuilla seuduilla tavoittamisajojen kasvuun. Ensihoidon palvelutasopäätöksen mukaan A- ja B-kiireellisille tehtäville hälytetään hyvinvointialueiden rajoista riippumatta kohteen nopeimmin tavoitettava ambulanssi. Heikkoja tavoitettavuusajkoja selittää hieman se, että ambulanssista otetaan usein jo kohteeseen ajettaessa puhelimella yhteys potilaaseen tai potilaan omaisiin, jolloin voidaan arvioida AB-tehtävän kiireellisyyttä ja mahdollisuuksien mukaan sopeuttaa

hälytysajoa muuta liikennettä paremmin huomioivaksi. A-tehtävä tarkoittaa välitöntä hengenvaaraa ja B-tehtävä epäilyä peruselintoimintojen häiriöstä.

Sähköinen asiointi

Sähköisen asiointin tavoitteista toteutuivat kaikki paitsi videovastaanottojen käyttöä ei saatu lisääntymään. Vuoden aikana on kilpailutettu ja kehitetty digiklinikkaa, joka otetaan käyttöön vuoden 2024 toukokuussa. Videovastaanottoon verrattuna digiklinikka on asiakaslähtöinen yhteydenpitoväline eikä se vaadi asiakkaalta sähköpostia. Digiklinikalle asiakas voi olla yhteydessä itse ja haluamaansa aikaan (klo 8–22). Videovastaanotossa asiakkaan tuli odottaa ammattilaisen lähettämää kutsua asiakkaan sähköiseen kalenteriin. Digiklinikan kautta otettu asiakkaan ja ammattilaisen välinen yhteys on mahdollista muuttaa tarvittaessa videoyhteydeksi. Tavoitteena on käsitellä digiklinikalla 300 000 asiakaskontaktia vuodessa ja saada 80 % asioinnista sitä kautta hoidettua.

Tarkastuslautakunnan arviointi järjestämiskäytännöistä

Järjestämiskäytännöiden tavoitteet toteutuivat pääosin hyvin. Toteutumatta jäi keskeisiä hoitoon pääsyä koskevia tavoitteita. Ongelmat hoitoon pääsystä näkyvät hoitojonoina. Jonoja on aiheuttanut muun muassa hoitovelka, jota on kertynyt koronapandemian ja työntekijäpulan vuoksi sekä kuntien viime vuosina palveluihin kohdistuneista säästöistä.

Perusterveydenhuollon avopalvelujen palvelutuotanto on käyntimäärien perusteella selvästi pystynyt vastaamaan mielenterveys- ja päihdepalvelujen kasvaneeseen kysyntään. Avopalvelujen resurssien vähäisyys on ohjannut potilasvirtaa erikoissairaanhoidon. Tavoitteena oli, että mielenterveys- ja päihdepalvelujen kiireettömän hoidon saatavuus paranee. Tavoitteen saavuttamisesta ei ole voitu puutteellisten tietojen vuoksi raportoida.

5.3 Tehtävälueiden tavoitteet

Soten palvelulinjakohtaiset tavoitteet

Avopalvelut	
–	Ulkoisessa haussa olevista tehtävistä saadaan täytettyä 80 % vuonna 2023
–	Käyttöön otettavan työilmapiirimittarin tulokset kehittyvät myönteisesti
?	Avohilmossa raportoitavien etäasiointien osuus nousee 20 % vuoteen 2022 verrattuna
–	Omaolon käyttö lisääntyy 20 % vuoteen 2022 verrattuna
–	Hoidon saatavuus toteutuu perusterveydenhuollossa 14 vrk:ssa
–	Hoidon saatavuus toteutuu suun terveydenhuollossa 4 kk:ssa
–	Monialaisen tiimityön malli käytössä kaikilla soteasemilla vuoden loppuun mennessä
Sairaalapalvelut	
–	Työntekijäkokemusmittari NPS (voisin suositella työpaikkaani asteikolla 0–10) on vähintään 8
–	Sairauspoissaolokerrat vähenevät tai pysyvät ennallaan
+	Asiakaskokemusmittari NPS on vähintään 70
–	Readmissiot (ennakoimaton hoitajakson uusiutuminen) vähenevät vuoteen 2022
–	Prosessijohtamisen malli on otettu laajasti käyttöön vuoden loppuun mennessä.
–	Kansainvälisten vertaisarvioitujen tiedejulkaisujen määrä kasvaa vähintään 2 % vuoteen 2022 verrattuna
+	Toiminnan kustannukset pysyvät talousarvion mukaisina
Lasten, nuorten ja perheiden palvelut	
–	Täyttämättömiä virkoja ja toimia on vuoden lopussa vähintään 40 % vähemmän kuin
+	Laatukäsikirjaan kirjoitetut myöntämiskriteerit ja ammattilaisille suunnatut toimintaohjeet on jalkautettu
–	Sairaalapalvelujen lastenpsykiatrialle tehdyt lähetteet vähenevät vuoteen 2022 verrattuna
+	Sairaalapalvelujen nuorisopsykiatrialle tehdyt lähetteet vähenevät vuoteen 2022
+	Lastensuojelulain mukaisten kiireellisten sijoitusten määrä vähenee vuoteen 2022
Ikäihmisten ja vammaisten palvelut	
+	Saadaan pohjatiedot henkilöstön tulo- ja lähtövaihtuvuudesta vastuualueittain
–	Tulovaihtuvuus on suurempaa kuin lähtövaihtuvuus.
+	Palvelulinjan ydinasiakasprosessit on kuvattu vuoden loppuun mennessä / kuvattu 90 %,
?	Palvelujen myöntämisen perusteena käytetään RAI-arviointityökalun palveluluokkien mukaisia ehtoja
Soten palvelutuotannon johto ja integraatiotoiminta	
+	Laadittujen hoito- ja palveluketjun käyttö lisääntyy / ei tavoitetasoa, lisääntyi 25 %
+	Lakisääteiset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelmat on hyväksytty
+	On rakennettu alueellinen elintapaohjauksen palvelutarjotin
+	Kumppanuussopimus kuntien ja maakunnan liiton on tehty ja yhteistyörakenteet ovat toiminnassa

TAULUKKO 4. Soten palvelulinjakohtaisten tavoitteiden toteutuminen

Soten palvelulinjakohtaiset tavoitteet olivat haastavia. Puolet 26 tavoitteesta jäi toteutumatta ja kahta ei voitu tiedon puutteen vuoksi arvioida. Avopalvelut tähtäsi hoitoon pääsystä hieman korkeammalle tasolle kuin mitä laki edellytti. Hoitoon pääsyn kriteerit tiukkenivat vasta syyskuun alussa, mutta palvelulinja tähtäsi siihen tasoon koko vuoden osalta. Avopalveluissa tavoite hoidon saatavuudesta ei toteutunut perusterveydenhuollossa eikä hammashuollossa. Hoitoon pääsy oli tavoitteena jo järjestämistratkaisuissa.

Sairaalapalvelut onnistui tärkeässä tavoitteessa eli kustannusten pysymisessä lähes talousarvion mukaisena. Ostopalvelujen hintojen nousu ei vaikuttanut sairaalapalveluiden talouteen yhtä dramaattisesti kuin esimerkiksi vanhus- ja vammaispalveluissa. Sairaalapalvelujen asiakkaat olivat aiempien vuosien tapaan tyytyväisiä, mitä NPS-mittaus todisti.

Lasten, nuorten ja perheiden palveluissa näkyi hienoista positiivista kehitystä erikoissairaanhoidon ja erityispalvelujen tarpeen vähenemisenä. Syynä voivat olla hyvin hoidetut peruspalvelut tai satunnainen vaihtelu, sillä sekä lähetteet nuorisopsykiatrialle että kiireellisten sijoitusten määrät vähenivät vain 4 %.

Ikäihmisten ja vammaisten palveluissa on tehty hyvää työtä palveluprosessien kuvaamisessa, sillä sitä lukuisista eri organisaatioista yhdistetyissä palveluissa on varmasti tarvittu. Palveluprosessien kuvaus auttaa yhtenäisten toimintakäytäntöjen luomisessa ja palvelujen kehittämisessä, sillä se luo pohjan molempiin.

Ikäihmisten ja vammaisten palveluissa henkilöstön lähtövaihtuvuus oli 10,3 %, joka oli 3,9 prosenttiyksikköä suurempi kuin tulovaihtuvuus. Henkilöstön tulovaihtuvuus vuonna 2023 Pirkanmaan hyvinvointialueella oli 3,97 %, joka oli lähes 5 prosenttiyksikköä pienempi kuin lähtövaihtuvuus (8,91 %). Tulo- ja lähtövaihtuvuuden suhteella voidaan osaltaan arvioida hyvinvointialueen pitovoimaa. Tällä hetkellä lähtövaihtuvuus koko sote-alalla on ollut tulovaihtuvuutta suurempaa. Yhteistoimintaneuvottelujen (YT) merkitystä tavoitteen saavuttamiseen ei vielä voida huomioida.

Soten palvelutuotannon johto ja integraatiotoiminta on onnistunut kaikissa tavoitteissaan. Hallinnollisten tavoitteiden saavuttaminen on usein ennustettavampaa kuin palveluille asetettujen, mutta jokainen tavoite on oman työpanoksensa vaatinut.

Muiden tehtäväalueiden tavoitteet

Pelastuspalvelut	
–	Turvallisuuskoulutuksiin osallistuneiden määrä on 30 000 henkilöä
+	On otettu käyttöön uusia viestinnän keinoja turvallisuusviestinnässä
+	Pelastuslaitoksen keskimääräiset toimintavalmiusajat toteutuvat
–	Ensihoidon A- ja B-kiireellisten tehtävien tavoittamisaikatavoitteet toteutuvat eri riskiluokissa (myös järjestämistavoite)
–	Ensihoidon palvelut ovat yhdenvertaiset mitattuna aluekohtaisella tavoittamissuhteella (%)
Tukipalvelut	
+	Palveluista 95 % on siirretty kunnilta hyvinvointialueelle
+	Omavalvontahenkilöstö on rekrytoitu ja perehdytetty ja yksikön toiminta on käynnistynyt
+	Sosiaalitoimen asiakastietojärjestelmän kilpailutus on toimeenpantu
+	Potilastietojärjestelmän hankinnan valmistelu on käynnistetty
Strateginen ohjaus ja järjestäminen	
+	Turvallinen siirtymä hyvinvointialueelle toteutuu
+	Strategian toimeenpano-ohjelma on hyväksytty maaliskuun loppuun mennessä
+	Toimeenpano-ohjelman toteutus etenee

TAULUKKO 5. Muiden kuin soten tehtäväalueiden tavoitteiden toteutuminen

Muilla kuin soten tehtäväalueilla tavoitteiden toteuttamisessa on onnistuttu paremmin. Pelastuslaitoksella on täsmällisiä ja mitattavia tavoitteita. Ne ovat osin samoja kuin mitä on järjestämiskäytäntötavoitteissa. Tukipalvelujen sekä strategisen ohjauksen ja järjestämisen tavoitteet liittyvät uuden organisaation toiminnan järjestämiseen ja järjestäytymiseen: siirtymä, lakisääteiset uudet tehtävät, strategia ja sen toimeenpano sekä yhtenäisten tietojärjestelmien hankinta. Näiden toteuttaminen on ollut lähes välttämätöntä.

Tarkastuslautakunnan arviointi tavoitteista

Pirkanmaan hyvinvointialueen ensimmäisen vuoden tavoitteissa korostuu järjestäminen ja siinä on onnistuttu. Asioiden valmistelun ja luottamustoimielinten toimivuus ovat pohjana sille, että päätöksiä on saatu aikaan. Suuren organisaation järjestäytyminen vie aikansa.

Soten optimaalisen toimivuuden varmistamisessa on työtä vielä vuosiksi. Palvelut ovat toimineet ja niitä on ehditty kehittääkin, vaikka lakisääteinen hoitotakuu ei ole toteutunut. Keväällä 2024 avautuva digiklinikka on hyvä esimerkki kehityksen vauhdista, sillä tätä ei ollut osattu laittaa tavoitteeksi vielä vuonna 2022.

Talousarviopohjan pettäminen ja pula työntekijöistä vauhdittivat palveluverkkouudistuksen valmistelua ja päätöksentekoa. Yksikään tavoite ei käsittele palveluverkkoa, kotiin vietäviä palveluja eikä liikkuvia palveluja, jotka ovat olleet näkyvästi esillä vuonna 2023. Tarkastuslautakunta suosittelee, että tämän kaltaisia suuren linjan asioita otetaan jatkossa mukaan tavoitteistoon.

Vuosittaiset talousarvion tavoitteet ovat strategian ohella aluevaltuustolle annettu työkalu toiminnan ohjaamiseksi. Organisaatio keskittyy niihin asioihin, joita on asetettu tavoitteeksi. Nykyinen aluevaltuusto ehtii vielä asettaa hyvät tavoitteet vuoden 2025 talousarvioon seuraavan vaalikauden aluevaltuutetuille seurattavaksi.

5.4 Tytäryhteisöjen tavoitteet

Coxa Oy	
+ / -	Tilikauden tulos (verojen jälkeen) on 2,4 miljoonaa euroa
+	Pirkanmaan hyvinvointialueelle kohdistuva kustannus on 27,53 miljoonaa euroa
+	Asiakastyytyväisyys toteutuu tavoitteen mukaisesti, suositteluindeksi NPS yli 90
Keiturin Sote Oy	
?	Tilattujen palveluiden toteuttaminen laadukkaasti hoitotakuun ja muiden lakisääteisten velvoitteiden mukaisesti
?	Sovitussa talousraamissa pysyminen
Tays Kehitysyhtiö Oy	
+	Tilikauden tulos on nollatulos
?	Saavutetaan hankinnoissa, asiakaspalveluprosesseissa ja koulutuksessa yhteisesti muiden omistajien kanssa asetetut tavoitteet
Tays Sydänkeskus Oy	
+	Tilikauden tulos (verojen jälkeen) on 2,0 miljoonaa euroa
+ / -	Pirkanmaan hyvinvointialueelle kohdistuva myynti on 59,34 miljoonaa euroa.
+	Asiakastyytyväisyys toteutuu tavoitteen mukaisesti, suositteluindeksi NPS yli 90
Tays Tukisäätiö	
?	Säätiön varoja sijoitetaan tuottavasti maltillisella riskitasolla
?	Säätiön omistamien kiinteistöjen kunto säilyy ja vuokratasoa arvioidaan säännöllisesti
+	Säätiön vastaanottamia lahjoitus- ja testamenttivaroja kohdennetaan lahjoittajien määräämiin tarkoituksiin ja raportointi vastaanotetuista varoista suoritetaan sovitun aikataulun ja viranomaismääräysten mukaisesti

TAULUKKO 6. Tytäryhteisöjen tavoitteiden toteutuminen

Tytärtyhtiöiden lähes kaikki tavoitteet on ilmoitettu toteutuneeksi. Annettujen tietojen perusteella useita tavoitteita on mahdoton arvioida, jos ne ovat vain suuntaa antavia ilman mittareita tai tavoitetasoja.

Coxa Oy saavutti tavoitteensa. Yhtiön tulos verojen jälkeen oli 6,16 miljoonaa euroa. Tavoitteeseen nähden kolminkertainen tilikauden tulos herättää kysymyksen siitä, onko palveluiden hinnoittelu kohdallaan vai onko tulos syntynyt yllättävällä tuottavuuden parantumisella. Jälkimmäistä vaihtoehtoa puoltaa se, että Coxa on lisännyt kapasiteettiaan kahdella uudella leikkaussalilla, päiväkirurgisella yksiköllä ja useilla digi- ja it-kehityshankkeilla. Coxa Oy:n tuottavuuden parantuminen voi merkitä sitä, että yhtiö kykenee jatkamaan entisin hinnoin tai jopa laskemaan niitä. Toisaalta hoitojonot ovat kasvaneet ja pirkanmaalaisetkin joutuvat jonottamaan palvelua.

Pirkanmaan hyvinvointialueen osuus Coxan myynnistä oli 42,5 %. Coxan asiakkaiden antama suositteluindeksi 98 % on erittäin hyvä tulos.

Keiturin Sote Oy:n hoitotakuun toteutumisesta ei ole varmuutta. THL:n tiedot ovat käyntimäärien perusteella yrityksen osalta vaillinaisia, mutta perusterveydenhuollon alle 14 vuorokaudessa hoitoon pääsy toteutui siellä syys-joulukuussa vaihteluvälillä 60 % – 94 %. Hoitoon pääsy alle 14 vuorokaudessa on lakisääteinen tavoite. Keiturin Soten raportoidaan pysyneen talousraamissa. Sovitun talousraamin tasosta ei ole tietoa. Tavoitteen saavuttamista on mahdoton arvioida.

Tays Kehitysyhtiö Oy:n toiminta on lakkautettu vuoden 2023 lopussa. Tavoitteiden toteutuminen on selvitetty toimintakertomuksessa epäselvästi, minkä vuoksi tavoitteen toteutumista on mahdoton arvioida. Aluevaltuuston päätettäväksi tulee valmistella selkeitä tavoitteita, joiden toteutumista voidaan arvioida.

Tays Sydänkeskus Oy -konsernin tilikauden 2023 tulos oli 3,4 miljoonaa euroa. Yhtiön myynti Pirkanmaan hyvinvointialueelle ylittyi 2,2 miljoonalla eurolla, mistä leikkautui 0,7 miljoonaa euroa tavoitekustannusmallin ansiosta. Sydänsairauksissa määrärahatavoitteen saavuttaminen on haastavampaa kuin esimerkiksi tekonivelleikkauksissa, joiden määrää voi säädellä hoitajonoilla.

Tays Tukisäätiön tavoite tuottavasta sijoittamisesta maltillisella riskitasolla on hyvä tavoite, mutta sitä pitää voida jollakin mitata. Sijoituksille voidaan asettaa esimerkiksi täsmällinen tuottotaso ja määrittää, millainen on maltillinen riskitaso. Samoin voitaisiin kuvata, millaisin sijoitusinstrumentteihin varoja voidaan sijoittaa. Tukisäätiön toisena tavoitteena on kiinteistöjen kunnon säilyminen. Raportoinnin mukaan kiinteistöjen kunto on selvitetty, mutta se ei vielä kerro, onko kiinteistöjen kunto säilynyt.

Tarkastuslautakunnan arviointi tytäryhteisöjen tavoitteista

Kaikkien tytäryhtiöille asetettujen tavoitteiden toteutumista ei pystynyt annetuin tiedoin arvioimaan. Tytäryhtiöille tulisi asettaa täsmällisempiä ja paremmin mitattavia tavoitteita.

Tilinpäätöksessä yhtiöiden toiminnasta on kerrottu varsin kattavasti. Tilinpäätösraportoinnin perusteella yhtiöt ovat toimineet varsin mallikkaasti.

5.5 Talouden toteutuminen

Hyvinvointialueen toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava aluevaltuuston hyväksymää talousarviota. Talousarvioon on otettava tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Talousarvion täytäntöönpanosta vastaavat tilivelvolliset toimielinten jäsenet ja viranhaltijat, jotka on lueteltu vuoden 2023 talousarviossa.

Aluevaltuuston on talousarvion hyväksymisen yhteydessä hyväksyttävä myös taloussuunnitelma, jonka on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen viimeistään toisen talousarviovuotta seuraavan vuoden päättyessä.

Vuoden 2023 talousarviossa valtuustoon nähden sitovia erä ovat muun muassa palvelulinjojen sekä strategisen ohjauksen, tukipalvelujen ja pelastustoimen tehtäväalueiden tulot ja menot sekä koko hyvinvointialueen tilikauden tulos.

Vuoden 2023 alkuperäinen talousarvio rakentui varsin epävarmalle pohjalle, niin menojen kuin tulojenkin suhteen. Kuntien menoarviot osoittautuivat alimitoitetuiksi kuntien vuoden 2022 tilinpäätöksien vahvistuttua. Samoin valtion rahoitus muuttui talousarviovuoden aikana useaan otteeseen.

Niinpä vuoden aikana tehtiin kolme talousarviomuutosta. Tilikauden tulos pääsi heikkoudellaan yllättämään, vaikka viimeisin talousarvion muutos tehtiin joulukuussa 2023.

Muutetun talousarvion toimintatuotot olivat 481,6 miljoonaa euroa ja toteutuma 481,2 miljoonaa euroa. Toimintatuotot toteutuivat hyvin.

Muutetun talousarvion toimintakulut olivat 2 691,0 miljoonaa euroa ja toteutuma 2 745,6 miljoonaa euroa, mikä on 54,7 miljoonaa euroa talousarviota enemmän. Toteutuneet toimintakulut olivat siten 2 % suuremmat kuin joulukuussa hyväksytyssä talousarviossa.

Tilikauden tulos oli muutetun talousarvion mukaan -83,2 miljoonaa euroa. Se on talousarvion sitova erä. Tilinpäätöksen osoittama tilikauden tulos, -136,5 miljoonaa euroa, oli 53,4 miljoonaa euroa valtuuston asettamaa sitovaa tavoitetta heikompi. Erityisesti asiakaspalveluiden ostot ylittyivät ylityksen ollessa 51 miljoonaa euroa (7 %). Henkilöstökulut alittuivat 19,4 miljoonalla eurolla.

	1 000 euroa	€ / asukas	asukasmäärä
Pirkanmaan hyvinvointialue	-136 453	-259	527 478
Varsinais-Suomen hyvinvointialue	-147 348	-303	485 567
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue	-72 169	-173	418 212
Pohjois-Savon hyvinvointialue	-62 936	-254	248 176

TAULUKKO 7. Yliopistollisten hyvinvointialueiden yli-/alijäämät vuonna 2023. Lähde: Hyvinvointialueiden tilinpäätös- ja toimintakertomuksista 2023.

Verrattuna muihin yliopistollisiin hyvinvointialueisiin Pirkanmaan hyvinvointialueen asukaskohtainen tilikauden tulos, - 259 euroa, oli samaa suuruusluokkaa kuin Pohjois-Savossa. Varsinais-Suomen hyvinvointialueella (Varha) vastaava luku oli huonompi ja Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella (Pohde) parempi.

Toinen merkittävä valtuuston nähden sitovan määrärahan ylitys, 48,3 miljoonaa euroa, oli ikäihmisten ja vammaisten palveluissa.

Vuosikate oli – 89,9 miljoonaa euroa eikä se siten riitä 51,2 miljoonan euron investointien omarahoituksen kattamiseen. Tällä mittarilla arvioituna talous on pahasti epätasapainossa.

Toukokuun tilanteen perusteella koko tilikauden alijäämäennuste oli 65 miljoonaa euroa. Kesäkuussa vastaava luku oli -95 miljoonaa euroa. Marraskuun alijäämäennuste oli vielä 108 miljoonaa euroa, kun alijäämä lopulta nousi joulukuun lukujen myötä peräti 136 miljoonaan euroon.

Vuoden 2023 lopun yllätyksellisen kustannusten nousun takana on eräitä selittäviä tekijöitä. Lomapalkkavelkaa kirjattiin tulosvaikutteisesti 8 miljoonaa euroa arvioitua enemmän. Myös muita henkilöstökuluja, kuten takautuvat palkat ja lisät, kirjattiin 8 miljoonaa euroa ennustetta enemmän. Palveluiden ostoihin käytettiin 7 miljoonaa euroa ennustetta enemmän. Joulukuulle kohdistui myös aikaisemmilta kuukausilta viivästynyttä laskutusta palveluiden ostoista.

Suunniteltua erillisrahoitusta käytettiin 4 miljoonan euron edestä vähemmän, kuin mitä oli suunniteltu. Vuokratulot olivat 3 miljoonaa euroa suuremmat kuin oli ennakoitu. Vuoden lopulla tuli kirjattavaksi eriä, joita ei ollut ajoissa kirjattu, esimerkiksi saatavien poistoja ja poisto tietojärjestelmän (UNA) kehityshankkeesta.

Vuoden lopun menojen hyppäys osoittaa, että talouden seurannassa ja tuloksen ennustamisessa on vielä kehitettävää. Hankalaksi tilanteen tekee se, että menojen ylityksiin ei osattu varautua ajoissa. Esimerkiksi talousarviomuutos joulukuussa 2023 tehtiin vajavaisen informaation perusteella, mikä johti olennaisiin määrärahojen ylityksiin ja pakotti myös tilintarkastajan ottamaan tilintarkastuskertomuksessa kantaa valtuustoon nähden sitovien erien ylityksiin. Samalla tuli näkyväksi, mikä on tilivelvollisten toimielinten jäsenten ja viranhaltijoiden vastuu valtuuston tahdon toteuttajina.

Tilikauden 135,6 miljoonan euron suuruisen alijäämän taustalla on joukko selittäviä tekijöitä. Hyvinvointialueelle siirtyvien tehtävien perusrahoituksesta puuttui lähtökohtaisesti 30–60 miljoonaa euroa. Tilakustannukset olivat vähintään 10 miljoonaa euroa arvioitua suuremmat.

Työmarkkinaratkaisujen

ja palkkaharmonisaation kustannukset ylittivät laskennallisen rahoituksen 20 miljoonalla eurolla.

Inflaatio oli korkeampi kuin rahoituksen pohjana käytetty hintaindeksi, minkä vaikutus on arvioitu 65 miljoonan euron suuruiseksi. Ostopalvelusopimusten hinnan nousu oli inflaatiotakin suurempi, mistä arvioidaan syntyneen ainakin 30 miljoonan vaje saatavaan rahoitukseen nähden. Henkilöstövajeesta johtuvan henkilöstövuokrauksen on arvioitu aiheuttaneen 15 miljoonan euron suuriset lisäkustannukset. Yhteen laskien rahoituksen vaje on noin 200 miljoonaa euroa. Ilman jo tehtyjä tasapainotustoimia hyvinvointialueen tulevaisuus näyttäisi varsin synkältä.

Talousarvion investointiosaan oli varattu määrärahoja yhteensä 96,3 miljoonaa euroa, joista jäi käyttämättä 45,1 miljoonaa euroa. Investointiosan kaikki sitovat määrärahat alittuivat.

Vuoden 2023 heikko tulos vaikuttaa tulevien vuosien talouden ja toiminnan suunnitteluun. Syntyneet alijäämät tulee kattaa tulevissa talousarvioissa, mikä edellyttää jo aloitettujen talouden tasapainotustoimien jatkamista huolimatta siitä, että valtiolta on luvassa jossain määrin jälkirahoitusta vuoden 2023 rahoitusvajeen kattamiseen. Koska hyvinvointialueiden vuoden 2023 yhteenlasketut alijäämät olivat ennakoitua suuremmat,

Pirkanmaan hyvinvointialueen saama rahoituksen jälkikäteiskorjaus voi olla mahdollisesti jopa yli 100 miljoonaa euroa.

Vuosille 2025 ja 2026 tarvitaan ylijäämää yhteensä 160 miljoonaa euroa, jotta suunnittelukauden talous saadaan tasapainoon. Ylijäämä on tarpeen myös välttämättömien investointien toteuttamiseksi.

Tarkastuslautakunnan arviointi taloudesta

Aluevaltuuston hyväksymä talousarvio on sitova varainhoidon ohje, jota tulee noudattaa. Tarvittavat toimenpiteet ja talousarviomuutokset tulee tehdä tilikauden aikana, mikäli näyttää siltä, että talousarvioon varatut määrärahat eivät riitä.

Ennakoitua suurempi vuoden 2023 alijäämä saattaa myös suunnittelukauden 2024–2026 talouden epätasapainoon. Talouden tasapainon saavuttamisessa on ainakin tarkasteluvuoden 2023 osalta epäonnistuttu. Edellytyksiä kestäväälle taloushoidolle ei ole toistaiseksi kyetty luomaan. Tarkastuslautakunta odottaa, että talouden sopeuttamiseen tähtäävät päätökset ja toimet alkavat vaikuttaa jo vuonna 2024. Kertyneet alijäämät tulee kattaa lain vaatimusten mukaisesti vuoden 2026 loppuun mennessä.

Tarkastuslautakunta tulee seuraamaan talouden tasapainotustoimien toteutumista sekä asetettujen tavoitteiden ja toimenpiteiden riittävyttä talouden tasapainottamiseksi.

5.6 Hoitoon pääsyn vertailu

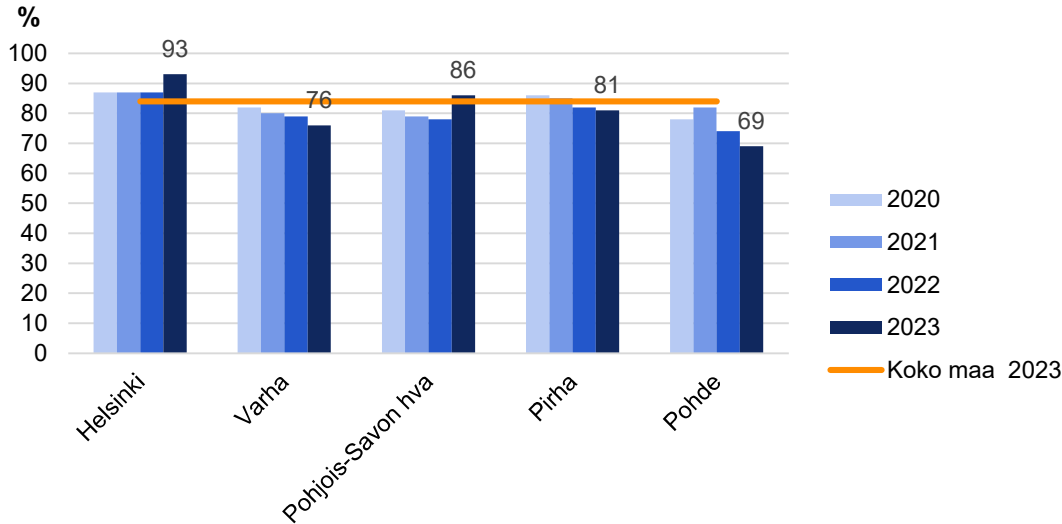
Perusterveydenhuollon hoitoon pääsy alle kahdessa viikossa toteutui Pirkanmaan hyvinvointialueella hieman koko maan tilannetta heikommin vuonna 2023. Hoitoon pääsyä on pystynyt verrokeista parantamaan edellisiin vuosiin verrattuna Helsingin kaupunki ja Pohjois-Savon hyvinvointialue. Koko maan luku parani edellisestä vuodesta, jolloin sote oli kuntien hoidossa, kaksi prosenttiyksikköä. Pirkanmaalla hoitotakuu on tällä 14 vuorokauden mittarilla heikentynyt tarkasteltuina vuosina 2020–2023. Pirkanmaan lisäksi Varsinais-Suomen hyvinvointialueella hoitoon pääsy on ollut laskusuuntainen viimeiset kolme vuotta.

Verratuilla alueilla suurin ero hoitoon pääsyssä kahden viikon kuluessa oli Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen ja Helsingin välillä vuonna 2020, jolloin ero oli

Pirkanmaan hyvinvointialue

9 prosenttiyksikköä. Näiden ero oli vuonna 2023 jo 24 prosenttiyksikköä. Palvelujen yhdenvertaisuus on selvästi koko maan tasolla tarkastellen heikentynyt.

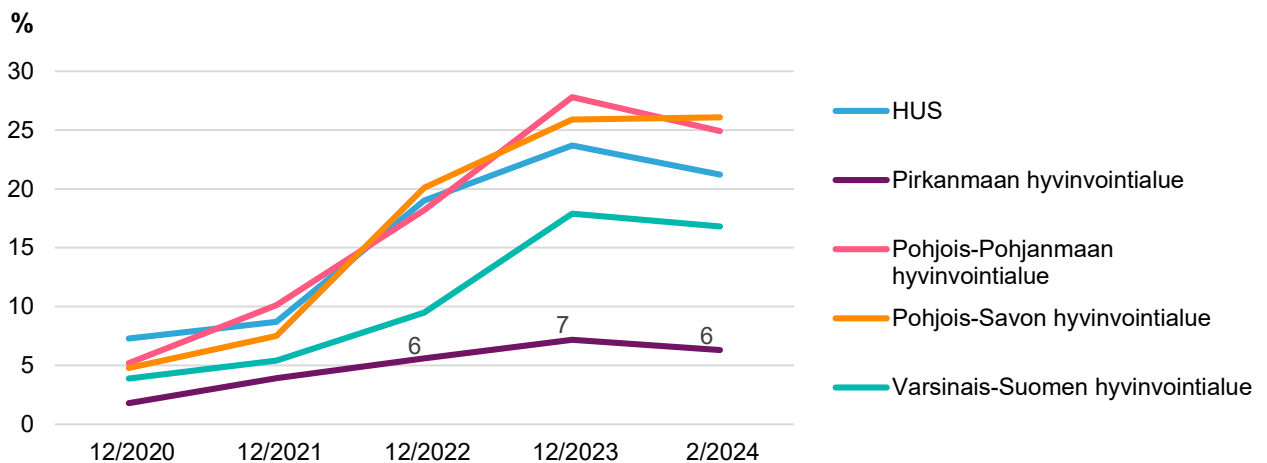
Perusterveydenhuollon hoitoon pääsy 0–14 vuorokauden kuluessa vuonna 2020–2023

KUVIO 2. Vertailu perusterveydenhuollon hoitoon pääsystä alle 14 vuorokaudessa Helsingin kaupungin, Varsinais-Suomen, Pohjois-Savon, Pirkanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueiden välillä vuosina 2020–2023. Helsingin kaupunki sai erityisoikeuden järjestää perusterveydenhuoltonsa entisellä kuntapohjaisella mallilla. Lähde: THL 2024.

Erikoissairaanhoidon hoitoon pääsy on Pirkanmaalla muihin yliopistollisiin hyvinvointialueisiin ja HUS-yhtymään (HUS) verrattuna hyvällä tasolla. Se on ollut sitä myös sairaanhoitopiirien aikaan, kun mittarina on yli kuuden kuukauden odotusaika hoitoon pääsyyn.

Erikoissairaanhoitoa yli 180 vuorokautta odottaneita

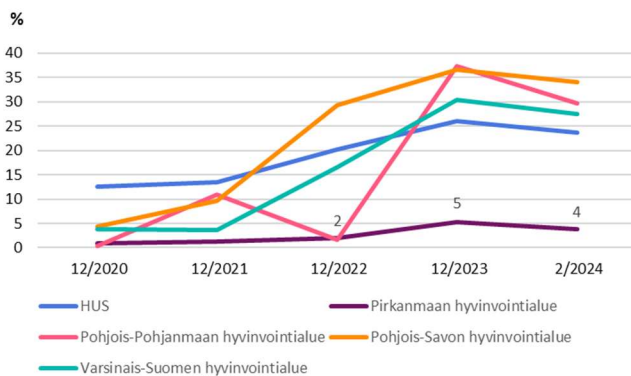
KUVIO 3. Erikoissairaanhoitoon pääsyä yli 180 vuorokautta odottaneiden prosenttiosuus yliopistollisilla hyvinvointialueilla ja HUSissa vuoden 2023 joulukuussa ja vuoden 2024 helmikuussa sekä sairaanhoitopiireissä joulukuussa 2020–2022. Lähde: THL 2024.

Pirkanmaan hyvinvointialue

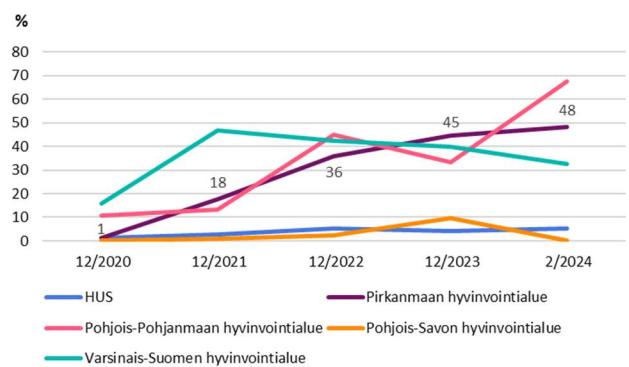
Vuoden 2023 lopussa Pirkanmaan hyvinvointialueen erikoissairaanhoidon oli odottanut yli 6 kuukautta 7,2 % kaikista hoitoa odottaneista. Helmikuussa 2024 odottaneita oli 6,3 % eli tilanne oli paranemaan päin.

Pirkanmaan hyvinvointialueen erikoissairaanhoidossa on suuri ero hoitoon pääsyssä somaattisten ja psykiatristen yksiköiden välillä. Somaattiseen erikoissairaanhoidon oli jonottanut yli 180 vuorokautta vuoden 2023 joulukuussa 5,3 % hoitoa odottaneista. Psykiatrisen hoidon vastaava luku oli 45 %. Somaattiseen erikoissairaanhoidon pääsy on parantunut ja psykiatriseen heikentynyt helmikuuhun 2024 tultaessa.

Somaattista hoitoa yli 180 vuorokautta odottaneet

Psykiatrista hoitoa yli 180 vuorokautta odottaneet

KUVIOT 4 ja 5. Somaattiseen ja psykiatriseen hoitoon pääsy yliopistollisilla hyvinvointialueilla ja HUSissa vuoden 2023 joulukuussa ja vuoden 2024 helmikuussa ja aiemmin vastaavissa sairaanhoitopiireissä. Mittarina on prosenttiosuus yli 180 vuorokautta hoitoa odottaneista. Lähde: THL 2024.

Tarkastuslautakunnan arviointi hoitoon pääsyn vertailusta

Hoitoon pääsy kahdessa viikossa perusterveydenhuollon palveluihin on ollut verrattain hyvää suhteessa muihin yliopistollisiin hyvinvointialueisiin, vaikka Pirkanmaan hyvinvointialue ei aivan yltänyt maan keskiarvoon. Somaattiseen erikoissairaanhoidon pääsy on ollut edelleen Pirkanmaalla erinomaisella tasolla. Painopisteen siirtämistä perusterveydenhuoltoon tulee yhä pitää tavoitteena. Psykiatrista erikoissairaanhoidon odottaa aivan liian moni potilas eikä Pirkanmaa ole tässä ainut alue. Psykiatria käsitellään tarkemmin luvussa 6.5.

6 Muut havainnot

6.1 Kuntarajapinta

Sosiaali- ja terveystoimen irrottaminen kunnista ei ole sujunut säröttä. Pirkanmaan hyvinvointialueen ensimmäisen vuoden talousarvio jouduttiin tekemään vuoden 2022 kuntien ja sairaanhoitopiirin talousarvioiden pohjalta. Kuntien todelliset sote-kustannukset ovat selvinneet vasta vuoden 2023 tilinpäätöksiä laadittaessa. Monessa kunnassa tilikauden tulos on ollut ilman sotea yllätyksellisen positiivinen.

KUVA 2. Pirkanmaan hyvinvointialueen kunnat

Mitä ilmeisimmin soten tukipalvelujen sekä hallinnolliset ja päätöksentekoon liittyvät kustannukset eivät ole olleet selkeästi kunnissa erotettavissa. Talousarvion pohja piti Pirkanmaan hyvinvointialueella lähinnä sairaalapalveluissa, joka jatkoi Pirkanmaan sairaanhoitopiirin toiminnan pohjalta.

Talouteen vaikuttava asia oli myös se, että palveluntuottajat eivät kunnille palveluja myydessään vielä esittäneet merkittäviä hinnankorotuksia odottaessaan palveluille uutta maksajaa. Kunnissa optimoitiin ostopalvelusopimuksia siirtymävaiheeseen. Pirkanmaan hyvinvointialueen aloitettua toimintansa ostopalvelusopimukseen vaadittiin jopa kymmenien prosenttien korotuksia.

Asiakaspalvelujen ostoihin kohdistuneet hinnankorotukset aiheuttivat suuret talousarvioylitykset etenkin ikäihmisten ja vammaisten palveluihin. Hyvinvointialueen pohjoisten kuntien sote-ulkoistussopimusten siirtoneuvottelut olivat työläs ja kustannuksia aiheuttava prosessi. Kuntien tarkoitus lienee ollut valitulla palvelun järjestämistavalla turvata palvelujen jatkuvuus kuntien asukkaille.

Kunnista periytyi hoitovelkaa, mitä aiheutui koronasta ja siitä, että valtio satoi kuntien tulevan rahoituksen sote-menojen kustannusten kasvun hillintään ennen hyvinvointialueiden aloitusta.

Valtakunnalliset sote-menot kasvoivat vuosina 2010–2018 reaalisesti keskimäärin 2,1 % vuodessa ja vuosina 2019–2022 enää keskimäärin 0,6 % vuodessa ilman

koronakorvauksia. Tämä ei vastannut palvelutarpeen kasvua, joka vuosina 2021–2022 oli 1–1,2 %.

Valtiovallan toimet nostivat Pirkanmaan hyvinvointialueen vuokratkustannuksia. Kuntien tuli vuokrata toimitilat hyvinvointialueille 3 + 1 optiovuodeksi hintaan, joka määriteltiin valtioneuvoston asetuksella. Pääomavuokraa ns. kirjanpitoon perustuvalla tekniselle arvolle tuli laskea 6 %, mitä voi varsinkin vanhan rakennuskannan osalta pitää ylimitoitettuna. Jos teknisiä arvoja rakennuksille ei ollut, ne tuli kunnissa laskea. Pirkanmaan hyvinvointialue joutui vuokraamaan valtavan rakennusmassan ilman luotettavaa tietoa rakennusten vuokratasosta tai niiden kunnosta. Arvioidut vuokratkustannukset ylittyivät. Kuntien on siirtymäkauden jälkeen yhtiöitettävä vuokraustoimintansa, sillä se toimii tilojen vuokraajana kilpailutilanteessa.

Hyvinvointialueen vuokratkulut ylittyivät myös leasing-vuokrien vuoksi. Talousarvioon nähden 5,5 miljoonan euron ylitys tuli kunnilta siirtyneistä leasingvuokrista, joista ei ollut annettu etukäteen tietoa. Kunnat olivat tehneet vuoden 2022 aikana pieniäkin käyttötarvikehankintoja leasing-sopimuksin, jotka siirtyivät hyvinvointialueen vastattaviksi.

Pirkanmaan hyvinvointialueelle siirtyi tehtävänjaossa kunnilta joitakin toimintoja ilman, että tehtäviä hoitaneet henkilöt siirtyivät mukana. Esimerkkinä tästä on kuntouttava työtoiminta, josta hyvinvointialueelle ei siirtynyt kuin puolet siitä sosiaalityön henkilöresurssista, joka aiemmin oli kuntien käytössä työllisyydenhoidon palveluissa. Resurssien niukkuuden vuoksi kuntouttavan työtoiminnan aktivointisuunnitelmien laadinta järjestettiin osana muuta sosiaalityötä. Tämän takia palvelun saamiseen muodostui jonoja, ja ne kerryttivät kunnille kustannuksia työmarkkinatuen kuntaosuutena.

Pirkanmaan hyvinvointialueen integraatiopalvelujen tekemässä kyselyssä yhdyspintatyöstä eniten tyytymättömyyttä on aiheuttanut palveluverkon toteutus ja toiseksi eniten työllisyyden tukeminen. Kysely tehtiin hyvinvointialueen ja kuntien työntekijöille. Vastaajia oli 150.

Monien kuntien edustajien mielestä heitä ei informoitu ja kuultu riittävästi valmisteltaessa palveluverkon supistuksia.

Tarkastuslautakunnan arviointi kuntarajapinnasta

Kuntayhteistyössä on onnistuttu laatimaan perusteelliset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelmat.

Pirkanmaan hyvinvointialueelle kunnilta siirtyneissä palveluissa tuli monia yllätyksiä. Tarkastuslautakunta luottaa siihen, että valtio näkee talouden kokonaisuuden ja sen perinnön, jonka hyvinvointialue kunnilta sai. Hyvinvointialueelle ja sen alueen kunnilla on viime kädessä sama väestöpohja, joten suurta ristiriitaa asukkaiden palveluiden järjestämisessä ei pitäisi olla. Edellytyksenä on kuitenkin hyvä ja luottamuksellinen yhteistyö kuntien ja hyvinvointialueen välillä. Tavoitetta edesauttaa se, että päätöksentekijät ovat pitkälti yhteiset.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että tieto hyvinvointialueen ja kuntien välillä kulkee jatkossa suunniteltujen yhteistyörakenteiden ja erityisesti viranomaisyhteistyön osalta aiempaa paremmin.

6.2 Perehdytys

Tarkastuslautakunta päätti tutkia syksyllä hyvinvointialueen ensimmäisen kesäkauden työntekijöille ja -harjoittelijoille järjestettyä perehdytystä saatuaan tietoa tähän liittyvistä epäkohdista. Kesätyöntekijöiden perehdytystä koskevaan kyselyyn vastasi 150 Kuntarekryn kautta palkattua kesätyöntekijää ja 82 ikäihmisten palveluihin palkattua 2 viikon harjoittelijaa. Vastausprosentit olivat 34 % ja 41 %.

Puolet vastaajista olivat vähintään jokseenkin tyytyväisiä perehdytykseensä. Vastaajista 12 % oli tästä täysin eri mieltä. Perehdytystä pidettiin uusille työntekijöille niin itsestään selvytenä, ettei huomattu kysyä, oliko perehdytys järjestetty. Vapaassa palautteessa 11 kesäharjoittelijaa halusi ilmoittaa, että perehdytystä ei ollut. Heistä 14 ilmoitti, ettei perehdyttäjää ollut nimetty. Perehdyttäjä puuttui myös 22 kesäharjoittelijalta. Liian moni kesätöihin tulija joutui vastaamaan, ettei henkilökunta ollut edes tietoinen kesätyöntekijän tai -harjoittelijan tulosta työpaikalle.

Eryteisesti kyselyn vapaasta palautteesta kävi ilmi, että perehdytyksen järjestäminen vaihtelee suuresti sen mukaan, mistä yksiköstä on kyse. Kesäharjoittelijoilta tuli muutamia loistavia kokemuksia perehdytyksestä, mutta myös kokemus, että on vain muiden tiellä. Ikäihmisten palveluissa joku oli oppinut, että on eri asia, miten työ

käytännössä on pakko kiireen vuoksi tehdä kuin miten työ teoriassa kuuluu tehdä. Ilman tätä oikaisuoivallusta kesätyö olisi ehkä loppunut alkuunsa. Lasten, nuorten ja perheiden palveluissa joku kaipasi Tampereen kaupungin lähes 100-sivuista perehdytysopasta. Sairaalapalveluissa moni työntekijä oli joutunut heti suoraan töihin ja ottamaan vastuun potilaista. Joku lupasi, ettei koskaan avaa Tampereen yliopistollisen sairaalan (Tays) ovia työnhaun merkeissä. Tukipalvelut sai perehdytyksen onnistumisesta parhaat arvosanat.

Pirkanmaan hyvinvointialue on ottanut perehdytyksen hoitamisen yhdeksi henkilöstöpalvelujen kehittämiskohteekseen. Intro-perehdytysjärjestelmän avulla saadaan systematisoitua perehdytystä. Perehdytys dokumentoituu ja sitä voidaan seurata keskitetysti. Esihenkilöt vastaavat siitä, että perehdytys järjestetään asianmukaisesti. Ohjelman käyttöönotto on aloitettu sairaalapalveluista. Kysely perehdytyksen onnistumisesta toteutuu jatkossa Intron kautta.

Tarkastuslautakunnan arviointi perehdytyksestä

Harjoittelu tai kesätyö on monelle nuorelle ensikokemus työelämään. Nuorten kokemukset Pirkanmaan hyvinvointialueella tapahtuneesta työhön perehdytyksestä olivat paikoin surullista luettavaa tarkastuslautakunnan tekemässä kyselyssä. Perehdytys antaa tietoa, taitoa ja varmuutta työn tekemiseen sekä ensivaikutelman työnantajasta. Ensivaikutelmaa on vaikea myöhemmin muuttaa. Tarkastuslautakunta pitää erittäin tärkeänä, että nuoret kokevat Pirkanmaan hyvinvointialueen heti ensimmäisestä päivästä lähtien mielekkäänä ja kannustavana työpaikana. Tämä vaikuttaa myöhemmin työvoiman saatavuuteen.

Hyvinvointialueella perehdytyksen merkitys on ymmärretty, sillä sitä on jo ryhdytty tasalaatuistamaan ja järjestämään niin, että perehdytyksen toteutumisesta ja laadusta saadaan seurantatietoa. Onnistunut perehdytys on henkilöstön veto- ja pitovoiman lisäksi myös merkittävä tekijä potilasturvallisuuden varmistamisessa.

6.3 Henkilöstö

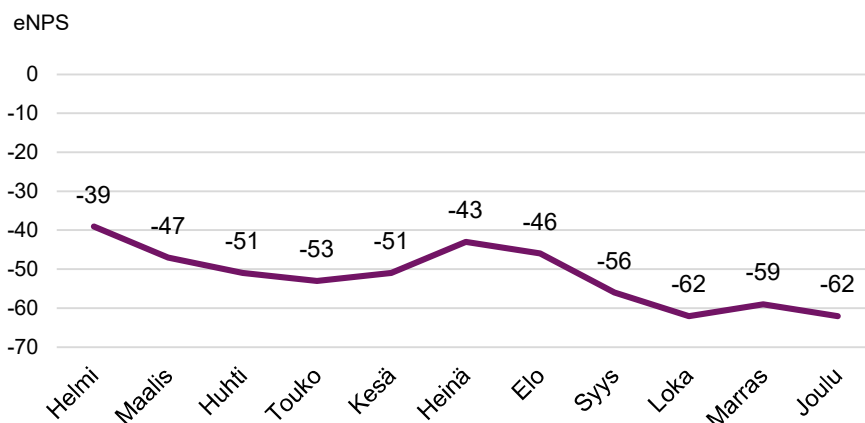
Pirkanmaan hyvinvointialue on valtion, Helsingin kaupungin ja Varsinais-Suomen hyvinvointialueen jälkeen henkilöstöltään maamme neljänneksi suurin julkinen organisaatio. Hyvinvointialueella työskenteli joulukuussa 20 485 henkilöä. Näin suuren organisaation luominen toimintoja yhdistämällä ei ole tapahtunut ilman vaikeuksia. Tämä näkyy henkilöstön työtyytyväisyydessä ja suurissa poissaolomäärissä.

Henkilöstön suositteluhaluus (eNPS)

Henkilöstö jäi talousarviotavoitteissa vain kahden tavoitteen varaan. Henkilöstöohjelma tehtiin, samoin kuin työelämän laatua mittaava kysely. Näistä ei välity se, että henkilöstön mielialat ovat olleet negatiivisempia kuin mitä tyypilliseltä muutosvastarinnalta voisi odottaa. Henkilöstön työtyytyväisyyden mittarina on käytetty suositteluhalukkuutta. Sitä on mitattu ensimmäisenä toimintavuonna kuukausittain eivätkä tulokset ole osoittaneet paranemisen merkkejä. Tilanteeseen vaikuttavat asioita olivat esimerkiksi YT:t, taloudellisen tilanteen aiheuttamat säästöt ja epävarmuutta lisäävät palveluverkkomuutokset.

Henkilöstön tyytyväisyyttä on mitattu eNPS-luvulla (employee Net Promotor Score), joka perustuu kysymykseen, kuinka todennäköisesti suosittelisit työnantajaasi ystäville ja kollegoillesi (asteikolla 0–10). Vastauksista laskettava eNPS-luku on väliltä -100–100. Positiivinen arvo on tavoiteltava ja 50:tä suurempi luku on erinomainen. Arvon 9–10 antaneet ovat suosittelijoita, 0–6 arvon vastanneet arvostelijoita / kriittisiä. Arvoja 7–8 pidetään passiivisina / neutraaleina eikä niitä lasketa eNPS-arvoon. Kysely tehtiin 11 kertaa vuoden 2023 aikana. Vastausten keskiarvo vuonna 2023 oli 4,9 eli selvästi kriittisten arvostelijoiden puolella ja eNPS-arvo (vaihteluvälillä -100–100) vuodelle 2023 oli -51,7. Esimerkiksi Tays Sydänsairaalassa eNPS oli samalla ajanjaksolla 35 ja HUSin uusilla työntekijöillä 27 (HUS-yhtymän henkilöstötoimikunta 02/2024 pöytäkirja).

Suositteluindeksi (eNPS) kuukausittain Pirkanmaan hyvinvointialueella

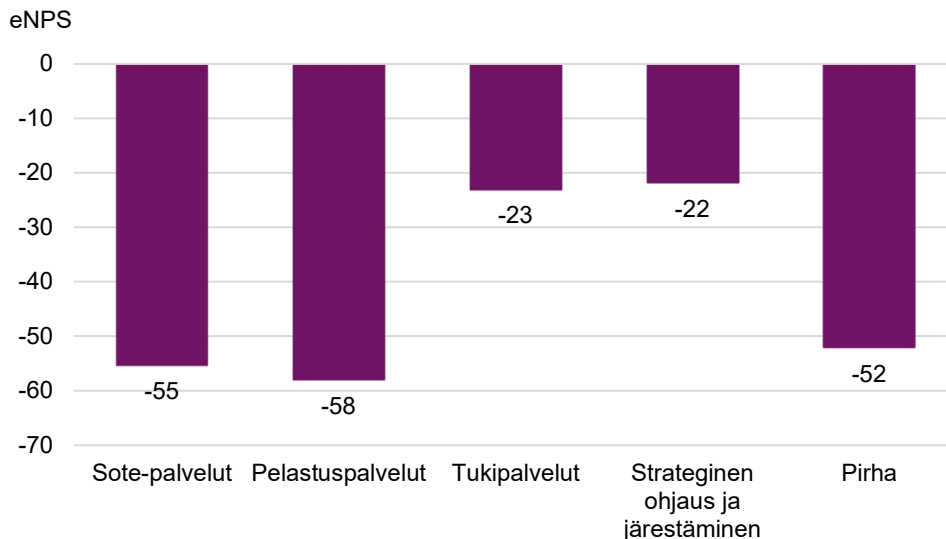

KUVIO 6. Kuukausittain annetut eNPS-arvot koko Pirkanmaan hyvinvointialueella vuonna 2023

Pirkanmaan hyvinvointialue

Kuukausittaisessa vertailussa merkittävin havainto on suositteluarvon lasku vuoden loppua kohti. Kyselyllä ei saavutettu missään vaiheessa hyviä tuloksia. Kesällä kyselyyn on saatu huomattavasti pienempi määrä vastauksia kuin muina kuukausina. Esimerkiksi kesäkuussa vastauksia saatiin vain 3 865. Vastausmäärä kyselyyn oli keskimäärin 6 000 per kyselykerta. Yhteensä vuonna 2023 vastauksia saatiin 66 083 kpl.

Henkilöstön suositteluindeksi (eNPS) tehtäväalueittain

KUVIO 7. Henkilöstön suositteluhaluus (eNPS) tehtäväalueittain ja koko Pirkanmaan hyvinvointialueella (Pirha) vuonna 2023. Vuositilasto on laskettu kyselyiden eNPS-kuukausiarvojen keskiarvona.

Palvelulinjoittain eNPS-arvoja vertailtaessa voidaan havaita, että strateginen ohjaus ja järjestäminen sekä tukipalvelut antavat paremmat suositukset kuin muut. Soten palvelulinjoista parhaiten kyselyssä on menestynyt ikäihmisten ja vammaisten palvelut ja sairaalapalvelut on toisena. Tämä on yllättävää, sillä sairaalapalvelut maakuntapohjaisena Pirkanmaan sairaanhoitopiirin perillisenä ei ole kokenut kovin suuria muutoksia. Ikäihmisten ja vammaisten palveluissa hajanaisen verkon yhteen kokoaminen on aiheuttanut ehkä suurimmat muutokset.

Palvelulinja tai tehtäväalue	Vastausmäärä	Keskiarvo	eNPS
Avopalvelut	10 333	4,5	-60
Ikäihmisten ja vammaisten palvelut	13 162	5,3	-45
Lasten, nuorten ja perheiden palvelut	8 464	3,9	-72
Pelastuspalvelut	2 530	4,2	-58
Sairaalapalvelut	23 598	5,0	-53
Sote palvelutuotannon johto ja integraatio	680	6,1	-24
Strateginen ohjaus ja järjestäminen	3 077	6,2	-22
Tukipalvelut	4 212	6,1	-23

TAULUKKO 8. Tehtäväalueiden ja soten palvelulinjojen vastausmäärät, keskiarvot sekä eNPS 2023

Suositteluindeksin tuloksissa huomiota kiinnittää se, että pelastuspalvelut saa niin huonon lukeman, vaikka se on jo vuosikymmeniä toiminut maakunnallisena

organisaationa eivätkä muutokset siellä ole olleet suuria. Ensihoidon organisointia muutettiin ja ensihoitoa siirrettiin enemmän omaksi toiminnaksi.

Suositteluhalukkuutta on henkilöstöltä kysytty myös Työterveyslaitoksen (TTL) tekemässä Työhyvinvointitutkimuksessa 2023. Kyselyyn vastasi 47 % henkilöstöstä (9 558 kpl). Vastausten perusteella 56,5 % on harkinnut työnantajan vaihtamista. Työnantajaa ystävälleen suosittelisi Pirkanmaan hyvinvointialueen vastaajista 47,9 %, kun kaikkien Suomen hyvinvointialueiden suositteluprosentti oli 60,8 %. Työyksiköistä parhaan arvosanan sai Akaan kotihoito.

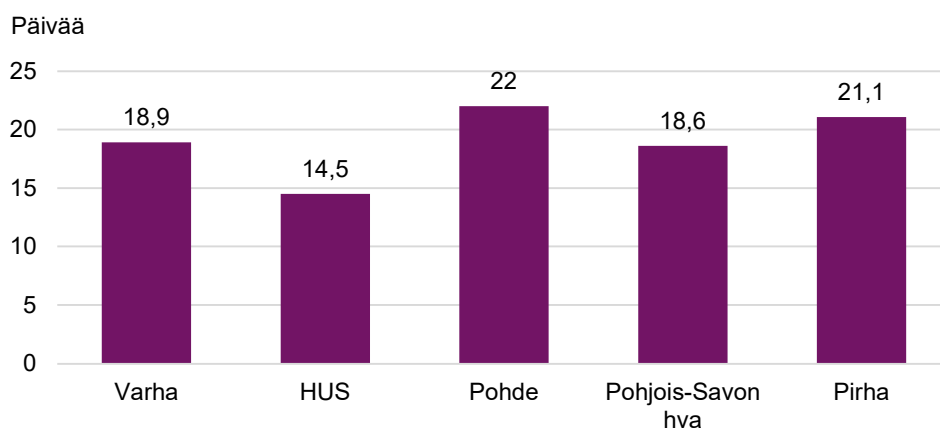
Työterveyslaitoksen kyselyn perusteella työn palkitsevuus lisääntyy iän myötä. Alle 30-vuotiaista 21 % kokee työnsä palkitsevaksi, kun yli 60-vuotiaista näin kokee 28,1 %. Nuoremmat ikäryhmät kokevat työstressiä, eettistä ja henkistä kuormitusta, vanhempia enemmän. Fyysinen kuormitus koetaan raskaaksi alle 30-vuotiaana sekä lisääntyvästi vanhemmilla ikäryhmillä.

Sairauspoissaolot

Pirkanmaan hyvinvointialueella oli vuonna 2023 yhteensä 21,1 sairauslomapäivää / työntekijä. Yleisin poissaolon syy oli mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriö. Tällaisia poissaoloja oli 30 % sairauspoissaoloista.

Vertailtaessa hyvinvointialueita, joissa sijaitsee yliopistollinen sairaala, saadaan sairauspoissaolopäivien keskiarvoksi 19,0. Pirkanmaan hyvinvointialueella päivien poissaolojen määrä on 2,1 päivää keskiarvoa korkeampi. Vuoden 2022 yliopistollisten sairaanhoitopiirien vertailun keskiarvo oli 18,8. Pirkanmaan sairaanhoitopiirin poissaolopäivien lukumäärä oli 17,9. Tähän verrattuna on selvästi tapahtunut kasvua.

Sairauspoissaolot / työntekijä

KUVIO 8. Neljän yliopistollisen hyvinvointialueen ja HUSin sairauspoissaolopäivät per työntekijä vuonna 2023. Lähde: Hyvinvointialueiden sekä HUSin tilinpäätös- ja toimintakertomuksista 2023.

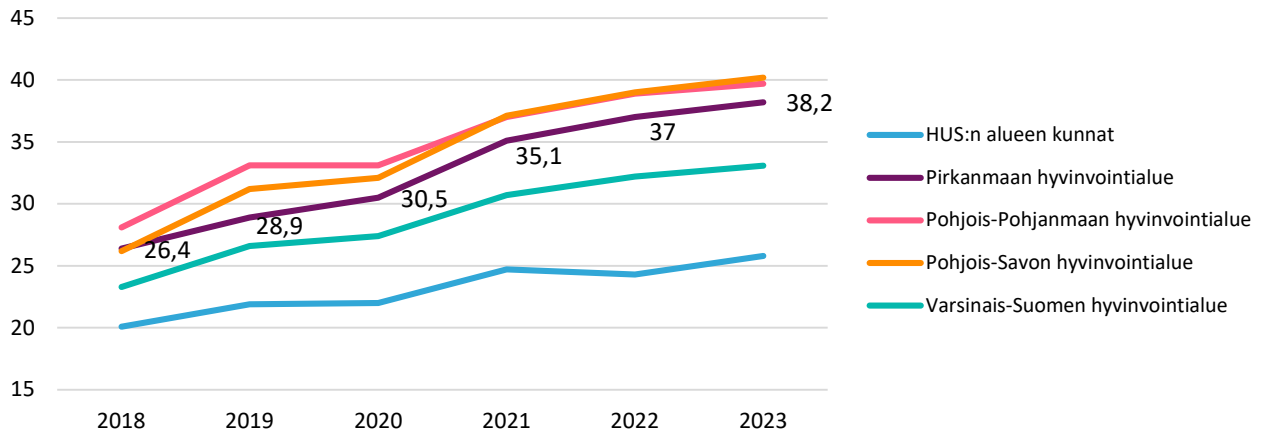
Mielenterveysperusteisten sairauspoissaolojen kasvu on valtakunnallinen ilmiö. Hyvinvointialueiden välisessä vertailussa mielenterveysperusteisten sairauslomien

Pirkanmaan hyvinvointialue

määrissä Pirkanmaa kuuluu kärkikolmikkoon ja ylittää maan keskiarvon. Varsinais-Suomen tiedot ovat hyvin lähellä maan keskiarvoa.

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet työkäiset

/ 1000 työkäistä

KUVIO 9. Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25–64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä neljällä yliopistollisella hyvinvointialueella ja HUSin alueella. Tiedot ennen vuotta 2023 on koottu palveluun hyvinvointialueittain kuntakohtaisista tiedoista. Lähde: THL, Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi 2005-2024.

Kelan tutkijoiden mukaan (Kelan tutkimusblogi: mielenterveys) mielenterveyttä kuormittavat muun muassa työolojen muutokset, pitkittyneet hoitojonot, nuorten aikuisten kasvavat suorituspainet, ilmastonmuutos, koronapandemia ja viimeisimpänä Ukrainan sota ja energiakriisi.

Valtakunnallisesti mielenterveyteen liittyvät sairauspäivärahat ovat lisääntyneet etenkin nuorten keskuudessa. 16–34-vuotilailla naisilla masennukseen perustuvien sairauspäivärahojen määrä on lähes kaksinkertaistunut vuodesta 2005. Ahdistuneisuushäiriöihin perustuvien sairauspäivärahojen määrä on samalla aikavälillä lähes viisinkertaistunut. Diagnoosiryhmittäin tarkasteltuna ahdistuneisuushäiriöt ohittivat masennushäiriöt vuonna 2021 ja ovat suurin mielenterveysperusteisten sairauspoissaolojen syy.

Kolmantena kasvavana ryhmänä ovat psykiatriset unihäiriöt (ei sisällä uniapneaa eikä narkolepsiaa). Sairauspäivärahaa saa unihäiriöiden perusteella huomattavasti pienempi määrä ihmisiä kuin masennus- tai ahdistuneisuushäiriön perusteella, mutta tämän häiriön suhteellinen osuus on nelinkertaistunut runsaassa kymmenessä vuodessa. Unihäiriöiden kasvu vaikuttaa pysähtyneen vuonna 2022. Unihäiriöt ovat yleistyneet eniten 35–54-vuotiailla naisilla.

Tarkastuslautakunnan arviointi

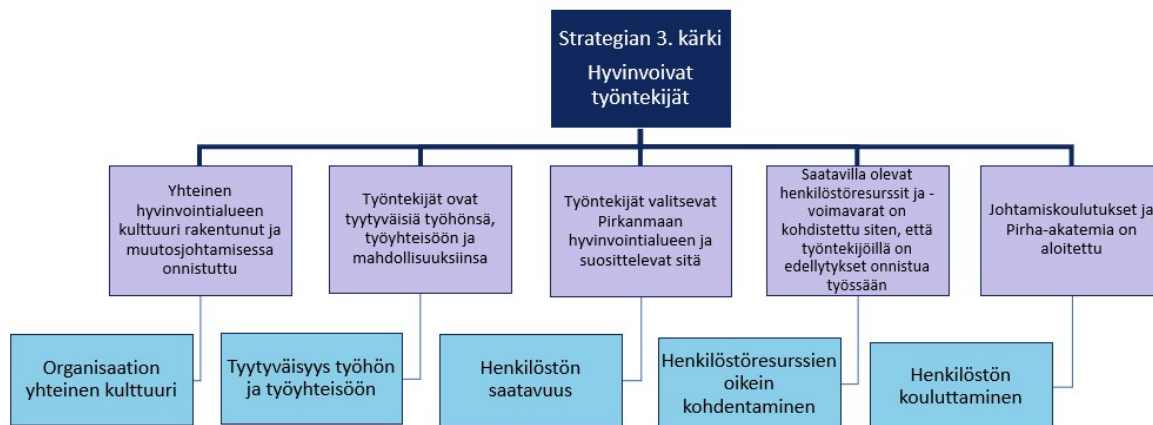
Henkilöstön työhyvinvointiin vaikuttavat hyvän johtamisen ohella palkan oikeellisuus, sopivat työskentelyvälineet, -tilat ja –olosuhteet sekä oikein mitoitettu työmäärä. Tarkastuslautakunta ilmaisee huolensa henkilökunnan kuormittumisesta ja jaksamisesta. Henkilöstön oikea resurssointi ei ole toteutunut Pirkanmaan hyvinvointialueella ensimmäisenä toimintavuonna, mihin ovat vaikuttaneet muun muassa resurssipula, YT:t ja pyrkimys teettää työtä entistä vähäisemmällä henkilöstömäärällä.

Työolojen muutosten on nähty olevan yksi syy mielenterveysperusteisten sairauspoissaolojen valtakunnalliseen kasvuun. Muutokset työssä ovat henkilöstöpulan ja rahoitusongelmien vuoksi vääjäämättömiä. Supistuva palveluverkko, digitalisaatio ja uudet palvelumuodot, kuten liikkuvat ja kotiin vietävät palvelut, muuttavat monien osalta merkittävästi työoloja ja työn tekemisen tapaa. Henkilöstö tulee ottaa mukaan uuden suunnitteluun, jotta työstä tulee mielekästä eikä sen vuoksi sairastuta. Työterveyshuollon mahdollisuudet muutostuen antamisessa tulee hyödyntää.

6.4 Toimeenpano-ohjelman henkilöstökärjen toteutuminen

Strategian toteuttamiseksi aluehallitus on laatinut toimeenpano-ohjelman. Sen henkilöstökärjen toimenpiteillä pyritään vaikuttamaan henkilöstöasioihin. Seuraavassa tarkastellaan kärkeen kuuluvien tavoitteiden toteutumista.

Henkilöstökärjen toimenpiteitä suunniteltaessa tunnistettiin useita kehittämiskohteita: yhteinen kulttuuri, henkilöstön saatavuus, henkilöstöresurssin oikea kohdentaminen, tyytyväisyys työhön ja työyhteisöön sekä henkilöstön kouluttaminen.

KUVIO 10. Strategian 3. kärki hyvinvoivat työntekijät ja sen tavoitteet sekä jaottelu luvussa esitettyihin kappaleisiin. Lähde: muotoiltu Pirkanmaan hyvinvointialueen strategian toimeenpano-ohjelman pohjalta.

Organisaation yhteinen kulttuuri

Organisaatiokulttuurista ostopalveluna tehdyn tutkimuksen mukaan (vastausprosentti 34 %) nykyisen ja toivotun kulttuurin välillä on merkittävä ero ja muutostarve on ilmeinen. Keskeiset teemat, joissa on muospainetta, ovat johtaminen, viestintä ja vuorovaikutus sekä työntekijöiden arvostus. Eri toimialueiden kesken tuloksissa ei ollut juurikaan eroa. Kilpailutus asiantuntijapalveluhankinnasta organisaatiokulttuurin kehittämiseksi on tehty.

Yhteistä organisaatiokulttuuria on luotu viestinnän keinoin. Vuoropuhelua ylimmän johdon ja henkilöstön välillä on järjestetty Teamsin välityksellä. Joitakin Teams-palaveri henkilöstölle on pidetty heti johtoryhmän kokoontumisen jälkeen ja kerrottu henkilöstölle käsitellyistä asioista. Henkilöstö on esittänyt Teams-palavereissa erittäin aktiivisesti näkemyksiä ja kysymyksiä keskustelutyökalu chatin avulla. Tämä on ilmiselvästi toiminut epäkohtia purkavana kanavana, kun on vähintään voinut peukuttaa oman kannan mukaista mielipidettä. Tilaisuudessa on esitetty paljon kysymyksiä, joista vain osaan on ehditty vastata. Henkilöstön edustajia on valittu eri yksiköiden johtoryhmiin ja ylimmän johdon suositusta siitä, että johtoryhmän muistiot julkaistaan intrassa, on pääosin noudatettu.

Intra toimii henkilöstölle pääasiallisena viestintäkanavana. Sitä on pyritty uudistamaan aktiivisesti. Intralla on ollut tärkeä tehtävä monissa hyvinvointialueeseen liitetyissä organisaatioissa, koska sieltä ovat löytyneet ajantasaiset työskentelyyn tarvittavat toimintaohjeet. Muutosvaiheessa esimerkiksi erikoissairaanhoidon ja lasten sosiaalityön toimintaohjeita ei sellaisenaan siirretty tai päivitetty eikä uusia ehditty heti laatia. Tämä on aiheuttanut henkilöstössä tyytymättömyyttä ja haastetta työtehtävien hoidossa.

Henkilöstön saatavuus

Pirkanmaan hyvinvointialueella on tunnistettu henkilöstöhaasteelliset alat, joita ovat psykiatrian erikoislääkärit, muista lääkäreistä etenkin terveyskeskus- ja hammaslääkärit, psykologit, sosiaalityöntekijät, sairaanhoitajat (etenkin kolmivuorotyö ja syrjäseudut),

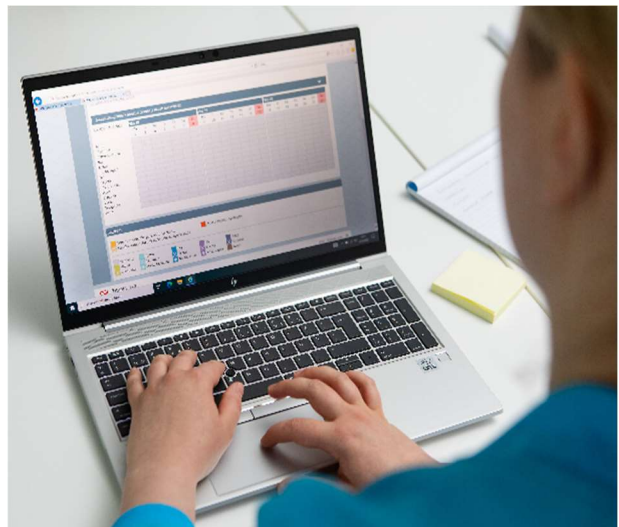
lähihoitajat (edellisten lisäksi kotihoito), hammashoitajat, suuhygienistit ja hoiva-avustajat. Toimenpiteinä on kehitetty rekrytointiviestintää ja parannettu avointa työnhakuprosessia.

Rekrytoivaa oppisopimuskoulutusta on kehitetty yhteistyössä oppilaitosten kanssa. Hoivatyössä on filippiiniläisiä ja intialaisia työntekijöitä ja heitä palkataan vuosittain 150 lisää. Töihin meille -sivusto aukeaa Pirha.fi -verkkosivujen etusivulta. Hyvää työnantajakuvaa edesauttaa sairaalapalveluiden erinomainen asiakaskokemus, NPS 80. Kyselyn mukaan henkilöstö on suhteellisen tyytyväisiä henkilöstöetuihinsa.

Työvoiman saatavuutta voidaan tarkastella avointen paikkojen ja hakijamäärien kautta. Vuonna 2023 hyvinvointialueella oli avoinna 3 993 työtehtävää. Näihin haki 18 752 henkilöä. Tämän perusteella henkilöstöpula ei koske kaikkia ammattiryhmiä.

Henkilöstöressurssien oikea kohdentaminen

Palveluverkkosuunnittelussa priorisoidaan toimipisteet, joihin riittää henkilöstä. Työnjaon ja tehtäväkuvien uudistamista on tehty menestyksekkäästi sairaalapalvelujen ja tukipalvelujen kesken. Hoitajien työtä on vapautettu siirtämällä leikkauspotilaiden kuljetuksia ja sairaalatarvikelogistiikkaa muualle sekä hyödyntämällä lääkehuollossa paremmin osastofarmasiaa. Ohjelmistoavusteinen työvuorosuunnittelu vapauttaa esihenkilöiden työaika. Perinteisiä puhelintunteja on korjattu työaikaan lomittuvilla sähköisillä hoitokeskusteluilla.

Jokaisella palvelulinjalle on päätetty perustaa vakituisesta henkilöstöstä koostuva varahenkilöjärjestelmä, ns. resurssipooli. Poolin työntekijät on perehdytetty työskentelemään useassa yksikössä. Sairaalapalveluissa ja ikäihmisten ja vammaisten palveluissa keskitettyä varahenkilöstöä on ollut jo aiemmin. Toimivaa mallia myös keikkatyön tekemiseen pyritään kehittämään.

Monialaista tiimityön mallia on kehitetty niitä asiakkaita varten, jotka tarvitsevat paljon erilaisia palveluja ja hyötyvät palvelujen yhteensovittamisesta. Uutta on se, että ratkaisuja etsitään yhdessä asiakkaan kanssa hänen esiin nostamiinsa asioihin. Minun tiimini -toimintamalli otetaan käyttöön kaikilla laajan palvelun sote-asevilla.

Tyytyväisyys työhön ja työyhteisöön

Työntekijöiden hyvinvoinnin tukeminen on toistaiseksi ollut yksi hyvinvointialueen haastavimmista tehtävistä. Keinoiksi on otettu onnistunut työhön perehdyttäminen, jota käsitelty tarkemmin luvussa 6.2, mahdollisuudet urapolkuihin ja työkiertoon, palkkaharmonisaation toteuttaminen ja kannustavan palkkausjärjestelmän kehittäminen, työkykyprosessin määrittely, kehityskeskustelut, henkilöstöedut ja koulutus.

Pirkanmaan hyvinvointialueen yleisin tehtävänimike on sairaanhoitaja, heitä on yli 4 800. Suomen sairaanhoitajat on julkaissut urapolkumallin, jossa hyvinvointialueita kehoitetaan lisäämään systemaattisesti laajavastuisen hoitotyön tehtävänkuvia ja hyödyntämään niitä kehittämistoiminnassa. Nimikkeinä näiksi ovat Suomessa vakiintuneet kliinisen hoitotyön asiantuntija ja asiantuntijasairaanhoitaja. Jälkimmäisellä nimikkeellä hyvinvointialueella työskentelee 101 hoitajaa. Osaamista on mahdollista kehittää työkierrolla, erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon välisellä ketjulähettilätoiminnalla sekä resurssipoleissa. Ammattiryhmäkohtaisia urapolkumalleja suunnitellaan henkilöstön kehittämisen palveluissa yhteistyössä ammattiryhmäkohtaisten asiantuntijoiden kanssa. Vuonna 2023 valmuitui työkierron käsikirja.

Palkkaharmonisaatio on aloitettu harmonisoimalla lääkäreiden ja sairaanhoitajien tehtäväkohtaiset peruspalkat, joihin käytettiin lähes kaikki kesäkuun järjestelyvaraerät. Palkkojen yhtenäistämiseen hyvinvointialueella on arvioitu kuluvan kolme vuotta. Palkkaharmonisaatioon liittyy palkkausjärjestelmän ja palkkauksen periaatteiden kehittäminen, joista kiireellisimpänä piti valmistella kansallisesti vuonna 2024 käyttöön otettu lääkäreiden uraporraspalkkausjärjestelmä. Toteutusaikataulua muiden palkkojen harmonisointiin ei ole vielä julkaistu.

Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt vuoden 2022 arviointikertomuksessa huomiota palkkojen oikeellisuuteen eri henkilöstöryhmissä. Henkilötietojärjestelmien yhdistämisen yhteydessä jouduttiin yhdenmukaistamaan palkan maksuperusteita. Niihin tehdyt korjaukset ovat aiheuttaneet edelleen virheitä palkanmaksuun. Myös haasteet henkilöstön perustiedoissa, esimerkiksi virkanumeroiden puuttuminen toiminnan alkaessa, on vaikeuttanut toimintaa.

Henkilöstön työkyvyn ylläpitämiseksi on määritelty työkykyprosessi, johon kuuluvat varhaisen tuen toimintamalli, ohjeet työhön paluun ja uudelleen sijoittamisen tukemiseksi sekä päihde- ja riippuvuusohjelma. Varhaiseen tukeen kuuluu sairauspoissaolojen käynnistävä varhaisen tuen keskustelua esihenkilön kanssa ja tarvittaessa työterveyshuollon järjestämä työkykyneuvottelu. Toimenpiteinä on ammatillinen kuntoutus tai mahdollinen työkokeilu muokatulla työnkuvalla tai uudessa tehtävässä työterveyshuollon lääkärin arvion perusteella. Työkokeilun palkka on entinen, vaikka työaika olisi lyhyempi. Kokeilu voi johtaa työn muokkaamiseen tai korvaavaan työhön siirtymiseen. Työkykyprosessissa esihenkilöiden ja johdon apuna toimii viisi työhyvinvointikoordinaattoria.

Kehityskeskustelut ovat yksi työntekijän keino palautteen antoon ja vuoropuheluun esihenkilön kanssa. Kehityskeskusteluihin on HR-työpöydälle saatu toimiva lomake keskustelun pohjaksi hyvinvointialueen toiseksi toimintavuodeksi. Aloituvuonna lomakkeen puuttumisen vuoksi keskusteluja ei tietosuojaan vuoksi dokumentoitu henkilöstöhallinnon (HR) ulkopuolisiin järjestelmiin. Pelastuspalvelut pilotoi kuluvana vuonna Osmo osaamisenhallintajärjestelmää, johon kehityskeskustelut voi tallentaa. Tavoitteena hyvinvointialueella on, että 90 % henkilöstöstä käy kehityskeskustelun.

Vuoden 2023 henkilöstöetuja olivat 200 euron ePassi-seteli käytettäväksi kulttuuriin, liikuntaan, hyvinvointiin tai työmatkoihin. Lisäksi ePassi mahdollisti lunastamaan lounaan hinnasta riippuvan 0–4 euron lounasedun. Työnantaja tuki työntekijöiden Virkisty Vapaalla -yhdistystä 20 eurolla per työntekijä ja muisti työntekijöitä 50- ja 60-vuotispäivinä sekä heidän siirtyessään eläkkeelle. Työhyvinvointiin yhteisen tekemisen merkeissä voi kukin työyksikkö käyttää vuosittain 50 euroa per työntekijä. Työnantaja tarjoaa työntekijöilleen kahvit työpisteessä. Työterveyshuolto on hieman perustasoa parempi, sillä siihen kuuluu sairauksien diagnosointi ja hoitotasapainoon saattaminen, mutta ei sairauksien kontrollit tai reseptien uusimiset. Ne hoidetaan oman alueen terveyspalveluissa.

Henkilöstön kouluttaminen

Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstöllä on velvollisuus kehittää ja ylläpitää ammattitaitoaan. Vastuu täydennyskoulutuksen mahdollistamisesta on pääosin työnantajalla. Täydennyskoulutuksesta säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetussa lain 59 §:ssä (612/2021).

Hyvinvointialueiden on seurattava henkilöstönsä ammatillista kehitystä ja huolehdittava riittävästä täydennyskoulutuksesta. Pirkanmaan hyvinvointialueen osalta täydennyskoulutuksen seurantaa ei ole voitu järjestää puutteellisten tietojen vuoksi. Kaikki koulutukset eivät ole kirjautuneet henkilöstöhallinnon järjestelmään (HRM), eikä niitä tästä syystä ole ollut mahdollista raportoida.

Henkilöstöllä on mahdollisuus monenlaiseen koulutukseen. Täydennyskoulutuksiin voi ilmoittautua HR-työpöydän koulutuskalenterin kautta. Taitokeskus on hyvinvointialueen ja Tampereen korkeakoulu yhteisön yhteinen koulutuskeskus, jossa harjoitellaan kliinisiä taitoja taitopajoissa ja simulaatiotiloissa. Pirkanmaan hyvinvointialueella erikoisuutena on kirurgian koulutuskeskus, jossa kirurgian tekniikoita opetellaan tekemällä toimenpiteitä vainajille. Verkkokoulutuksissa voi opiskella joustavasti omalla aikataululla. Henkilöstölle välttämättömiksi koulutuksiksi määriteltiin muun muassa elvytystaidot, infektioiden ja painehaavojen torjunta, lääkehoidon osaaminen, potilashoidon ja sosiaalihuollon kirjaaminen, tietosuoja ja tietoturva sekä alkusammutus.

Perustetun Pirha-akatemia yhtenä painopistealueena on valmentavan johtajuuden ja työotteen kehittäminen sekä siihen liittyvän koulutuksen tarjoaminen esihenkilöille.

Valmentavan johtamisen määrittely kilpailutettiin ja sama tarjoaja voitti valmentavan johtamisen ja työotteen valmennuskokonaisuuden sekä ryhmäcoachingin tuottamisen vuosiksi 2024–2025.

Tarkastuslautakunnan arviointi henkilöstöasioista

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä asiana sitä, että henkilöstö on nostettu strategiassa vahvasti esille Pirkanmaan hyvinvointialueen uutta toimintaa luotaessa. Toimeenpano-ohjelmassa esiin nostetut ja kehitetyt asiat ovat kaikki tärkeitä henkilöstön työn tukemiseksi. Ristiriita hyvinvointialueen koneiston toimivuuden ja henkilöstön tyytymättömyyden välillä on ilmeinen. Jotakin henkilöstö haluaa mielipiteellään eNPS-tuloksen kautta kertoa. Onko se kokenut voivansa osallistua uuden luomiseen?

Pitkään jatkunut organisoituminen on voinut turhauttaa, etenkin kun tiedetään, että muutoksia tähän on työtehtävien selkeyttämiseksi ja päällekkäisyyksien karsimiseksi tiedossa vastaisuudessakin. Jo heti järjestäytymisvuonna käynnistyneet YT:t, palveluverkon supistaminen ja säästökuuri eivät salli suuria odotuksia oman palkkakehityksen parantamiseksi. Erimielisyydet koronakorvauksista ovat aiheuttaneet tyytymättömyyttä ja heikentäneet työnantajakuva.

Palkkaharmonisaatiota osa henkilöstöstä voi joutua odottamaan pitkään. Muutoksessa pelkkä muutosvastarinta tekee osansa. Pelastuspalvelujen tyytymättömyyttä voi osin selittää se, että soten säästökuuri leikkaa myös pelastuspalveluilta.

Henkilöstön tyytyväisyyden paranemiseen voi kulua aikaa ja se vaatii paljon johtamiselta. Tarkastuslautakunta jää seuraamaan, tuleeko uudesta, ulkoa tuodusta johtamisfilosofiasta kipinää luoda sellaista toimintakulttuuria, jossa henkilöstö on tyytyväinen. Vuoropuhelua henkilöstön ja johdon välillä on pyritty lisäämään suorien Teams-lähetysten avulla. Uudet kommunikointivälineet on uskallettu ottaa rohkeasti käyttöön.

Tarkastuslautakunta ilmaisee huolensa ulkomaalaisten työntekijöiden suomen kielen taidosta. Työhön valitun henkilön on osattava suomea niin hyvin, että potilasturvallisuus ei vaarannu ja ettei huonon kielitaidon aiheuttamat ongelmat kuormita yksikön muuta henkilökuntaa.

6.5 Psykiatria

Psykiatrian heikkoon tilanteeseen on vuoden 2023 aikana ottanut kantaa moni valvontaviranomainen. Psykiatrian palveluihin on ollut vaikeaa päästä jo ennen hyvinvointialueelle siirtymistä. Valvira on todennut päätöksessään 20.12.2022, että kiireetön erikoissairaanhoito ei ollut toteutunut Pirkanmaan sairaanhoitopiirissä. Pirkanmaan hyvinvointialue on antamassaan selvityksessä todennut, ettei hyvinvointialue ole saanut tilannetta korjattua. Myös Länsi- ja Sisä-Suomen Aluehallintovirasto on tehnyt tarkastuksen ja antanut päätöksen tilanteen selvittämisestä. Omalta osaltaan Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia on ottanut asiaan kantaa ja vaatinut toimenpiteitä.

Länsi- ja Sisä-Suomen Aluehallintoviraston raporteissa hoitoon pääsyn lisäksi henkilöstöpula heikentää hoitoa ja aiheuttaa vaaratilanteita. Kantaa on jouduttu ottamaan osastohoidon saatavuuteen, potilaisturvallisuuteen ja ylipaikkatilanteeseen.

Valvira on selvityksessä puuttunut kiireettömien potilaiden hoitoon pääsyyn koko hyvinvointialueella. Aikuispsykiatrialla jonossa on 31.12.2023 ollut 1 552 potilasta. Ostopalvelulääkäreitä on yritetty hankkia, mutta niitä ei ole ollut riittävästi saatavilla. Jonojen purku ostopalvelulääkäreiden avulla on osoittautunut haasteelliseksi tietojärjestelmien yhteensopimattomuuden vuoksi, mikä aiheuttaa haasteita myös tietosuojan varmistamiseen.

Pirkanmaan hyvinvointialueen psykiatrialle tulleet lähetemäärät eivät ole muihin hyvinvointialueisiin verrattuna suuria. Pirkanmaalla tehtiin 3 798 lähetettä psykiatriseen hoitoon vuonna 2023. Pohjois-Savon hyvinvointialueella lähetteitä tuli 3 847 kappaletta ja Varsinais-Suomessa 4 227 kappaletta. Selkeästi eniten lähetteitä saapui Pirkanmaan hyvinvointialueelle kesä- ja heinäkuussa yhteensä 1 066 kappaletta. Joulukuussa lähetteitä tuli 227 kappaletta, mikä oli selvästi vähemmän kuin muina kuukausina keskimäärin.

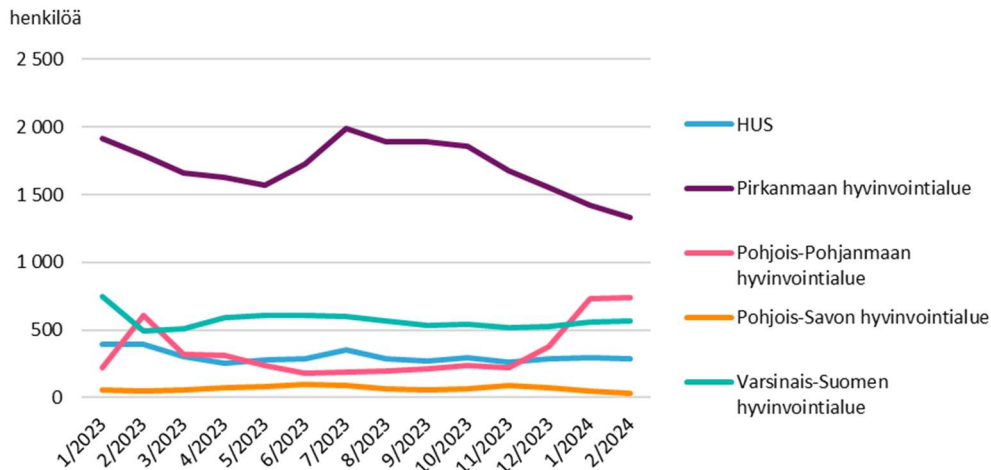
Pirkanmaan hyvinvointialueella psykiatrian yksiköt eivät pystyneet käsittelemään lähetteitä hoitotakuun sallimassa 21 vuorokaudessa. Hoidon tarpeen arviointi on lain mukaan aloitettava kolmen viikon kuluessa siitä, kun lähete on saapunut erikoissairaanhoidon yksikköön. Tammikuussa 2023 hoitotakuun ylitti 18 % psykiatrisista lähetteistä mutta joulukuussa jo 38 %. Tilanne on jatkunut saman suuntaisena myös tämän jälkeen.

KUVA 3. Psykiatrian T-rakennus

Pirkanmaan hyvinvointialue

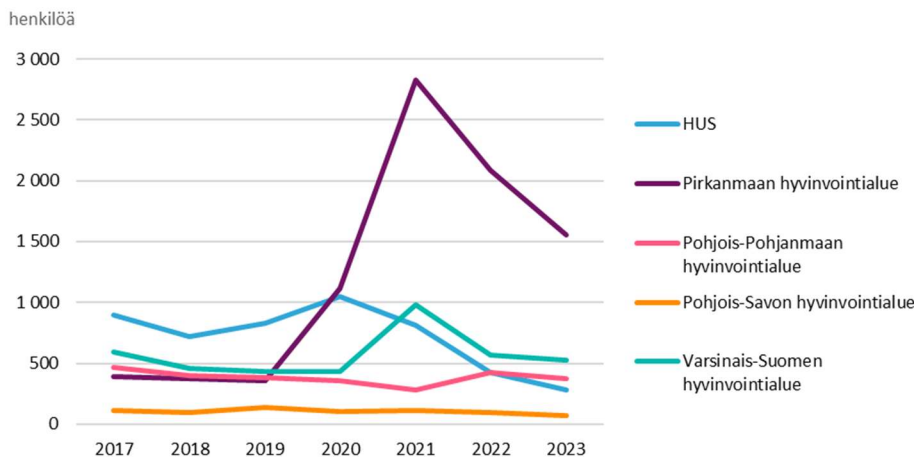
Psykiatrista hoitoa odottaneet kuukausittain

KUVIO 11. Yliopistollisten hyvinvointialueiden ja HUSin välinen vertailu hoitoa odottaneista psykiatrisista potilaista hyvinvointialueilla kuukausittain vuonna 2023. Lähde: THL

Kiireetöntä erikoissairaanhoidoa yli 6 kuukautta eli hoitotakuun ylittäneitä potilaita oli joulukuussa 2023 aikuispsykiatrialla yhteensä 694. Valviralle annetun selvityksen mukaan erikoissairaanhoidon lähettämisen kriteereitä ja läheteohjeita on uudistettu elokuussa 2023. Lähetejonoja on purettu lisätyönä syksystä 2023 lähtien. Jononpurkuun osallistuu kaikkiaan noin 20 sairaanhoitajaa ja 4–6 virkalääkärinä. Lähetejonon jälkeen käydään läpi päivitettyillä kriteereillä hoitotakuujonossa yli 6 kuukautta jonottaneet potilaat.

Hoitoa odottaneet psykiatriset potilaat vuosittain

KUVIO 12. Yliopistollisten hyvinvointialueiden ja HUSin välinen vertailu hoitoa odottaneista psykiatrisista potilaista sairaanhoitopiireissä 2017–2022 sekä hyvinvointialueilla 2023. Lähde: THL 2024

Valtakunnallisessa vertailussa voidaan havaita, että Pirkanmaan hoitoa odottavien määrä nousi vuonna 2021 huomattavasti muita alueita korkeammaksi. Pirkanmaalla tapahtunut nousu johtuu Tampereen kaupungin psykiatrian avopalveluiden siirtämisestä erikoissairaanhoidon kanssa samaan yksikköön. Aiemmin Tampereen vastuulla olleita avopuolen potilaita ei ole seurannassa kirjattu samaan tietokantaan.

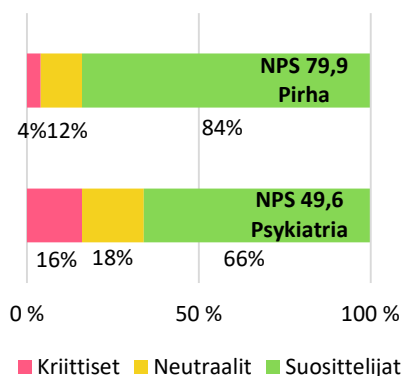

Lasten ja nuorten alle 23-vuotiaiden hoitoon pääsyä on Valviran raportin perusteella jonottanut yli 3 kuukautta vuoden 2023 aikana enemmän kuin puolet hoitoon tulevista potilaista. Lastenpsykiatrialla läheteiden määrä kasvoi vuoden aikana 11 % verrattuna vuoteen 2022. Nuorisopsykiatrialla päästiin 4 % matalampaan lähetemäärään kuin vuonna 2022.

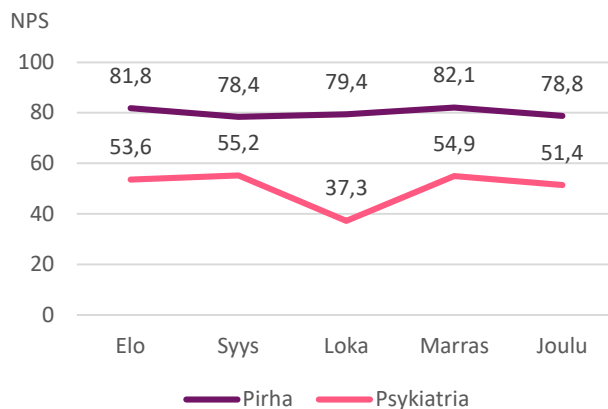
Psykiatrian potilaiden suositteluhaluus (NPS)

Psykiatrian asiakkaiden suositteluhaluus oli vuonna 2023 NPS-arvolla 49,6. Keskiarvo oli 8,2. NPS-kyselyyn oli vastannut 806 asiakasta. Suositteluhaluus on perinteisesti ollut psykiatriassa yksiköissä heikompaa kuin muualla terveydenhuollossa. Tämä selittyy osittain tahdosta riippumattomien potilaiden hoidolla. Sairaalapalveluiden NPS-arvo koko hyvinvointialueella oli 80 eli noin 30 yksikköä parempi kuin psykiatrialla. Psykiatrialla kriittisiä vastaajia on enemmän kuin sairaalapalvelujen muilla toimialueilla. Vastauksista suurin osa oli uusintakäyntejä. Osastokäyntejä oli vain 6 % vastauksista. Osastokävijöiden NPS oli vain 4,4 ja keskiarvo 6,7. Yleisesti sairaalapalvelujen osastolla olleiden NPS oli 80,4 keskiarvon ollessa 9,2.

NPS-luokkien jakauma

Potilaiden suositteluhaluus (NPS) kuukausittain

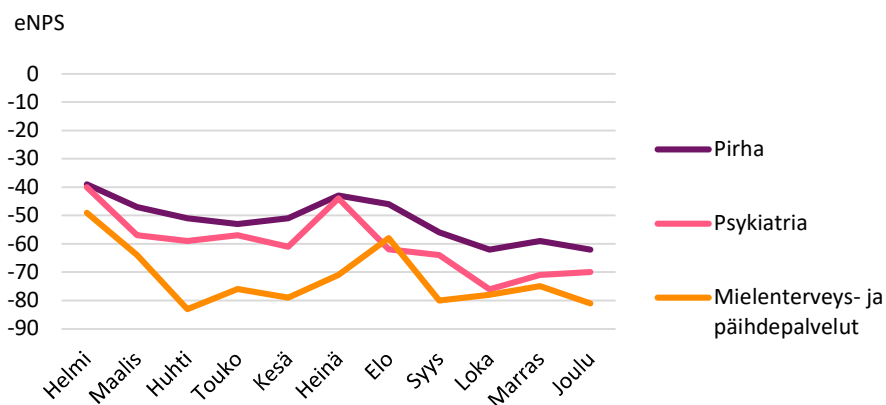

KUVIOT 13 ja 14. Psykiatristen ja koko hyvinvointialueen sairaalapalveluiden potilaiden suositteluhaluuden luokkajakauma sekä kuukausittainen arvo vuonna 2023. Mittaus on alkanut 15.8.2023.

Henkilöstöpula ja suositteluhaluus (eNPS)

Henkilöstöä ei ole ollut riittävästi. Erityisesti pulaa on ollut lääkäreistä. Tällä hetkellä ei pystytä sanomaan montako lääkäri puuttuu, koska virkanumerot lakkautettiin henkilöstösiirtojen yhteydessä. Lisäksi budjetoinnissa oli puutteita täyttämättömien vakanssien vuoksi. Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian raportin mukaan Pirkanmaan hyvinvointialueelta puuttuu 69 psykiatrista erikoislääkärinä. Erityisen vaikea tilanne on psykiatrian avopalveluissa. Erikoislääkäreiden pulaa on jouduttu korjaamaan koulutusvaiheessa olevilla lääkäreillä, joita ovat sekä erikoistuvat lääkärit että lääketieteen kandidaatit. Lisäksi psykiatrilla on käytetty vuokratyövoimaa 3,6 miljoonalla eurolla vuonna 2023. Koko hyvinvointialueen osalta vuokratyövoimakustannukset olivat 41,7 miljoonaa.

Henkilöstön suositteluhaluus (eNPS)

KUVIO 15. Henkilöstön suositteluhaluus (eNPS) Pirkanmaan hyvinvointialueella keskimäärin, psykiatrialla sekä avopalveluiden mielenterveys- ja päihdepalveluissa vuonna 2023

Henkilöstömäärä on henkilötyövuosia tarkasteltaessa noussut tammikuusta joulukuuhun 35:llä. Joulukuun lopussa psykiatrialla työskenteli 864 henkilöä, joista lääkäreitä oli 99 ja heistä lyhytaikaisia sijaisia 14. Henkilötyövuosia siellä tehtiin joulukuussa 767. Joulukuusta henkilöstön määrää nostavat sijaiset, joita on useiden arkipyhien ja poissaolojen vuoksi palkattu muita kuukausia enemmän.

Psykiatrian henkilöstön suositteluhaluus eNPS oli muuta hyvinvointialuetta matalampi vuonna 2023. Koko Pirkanmaan hyvinvointialueen eNPS oli -52, psykiatristen sairaalapalveluiden luku oli -60 ja avopalveluiden mielenterveys- ja päihdepalvelujen -72.

Työterveyslaitoksen Työhyvinvointitutkimus 2023 –kysely tehtiin hyvinvointialueen henkilöstölle syys-lokakuussa 2023. Myös siinä kysyttiin vastaajan halukkuutta suositella työnantajaa ystävilleen. Pirkanmaan hyvinvointialueen vastaajista 47,9 % suosittelisi, kun kaikkien hyvinvointialueiden vastaajista 60,8 % oli suosittelijoita. Psykiatrian alueella 45,4 % ja mielenterveys- ja päihdepalveluissa vain 26,5 % näki työnantajansa suositusten arvoisina. Nämä luvut antavat saman suuntaista kuvaa henkilöstön suositteluhaluudesta molemmilla mittareilla mitattuna.

Tarkastuslautakunnan arviointi

Psykiatrialla on onnistuttu jonkin verran tekemään jononpurkua. Pitkään jatkuneiden ongelmien korjaaminen ei tapahdu nopeasti. Läheteiden määrä ei muihin verrokkihyvinvointialueisiin nähden ole korkeampi. Ongelmien suurimpana syynä on henkilöstöpula.

Henkilöstöpulaa on pyritty paikkaamaan ostopalvelulääkäreillä. Ostopalveluista saatua apua ei voida rinnastaa omien lääkäreiden toimintaan, sillä tietoa ostopalveluiden vaikuttavuudesta on vaikea saada. Oma henkilöstö sitoutuu työhön eri tavalla. Ongelmia etänä toimivilla vuokralääkäreillä on ollut sekä tietoturvan että tietojärjestelmien toimivuuden kanssa.

Psykiatrian tilanteesta Pirkanmaalla ovat raportoineet Länsi- ja Sisä-Suomen Aluehallintovirasto, Valvira sekä Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, eli kaikki keskeiset valvontaviranomaiset. Raporttien perusteella korjattavaa on usealla osa-alueella. Pirkanmaan hyvinvointialueella on tehtävä muutoksia, jotta viranomaisten päätöksissä vaadittavat toimenpiteet saadaan käytäntöön.

Psykiatrian erikoissairaanhoidon potilaat siirtyivät Pitkänniemen yksiköstä Kaupin kampukselle Taysin yhteyteen vuoden 2024 alussa. Muuton vaikutuksia ei vielä voida arvioida, mutta potilaiden pitkäaikaishoitopaikkoja tiloissa on entistä vähemmän. Pitkäaikaishoitopaikkojen riittävydestä on huolehdittava.

Perustason palveluiden toimivuudella on suuri merkitys. Niiden riittävyys on erityisesti lasten ja nuorten palveluissa tärkeää. Ajoissa hoitoon saatu potilas on helpompi ja edullisempi hoitaa. Varhainen hoito parantaa usein nopeammin myös potilaan elämälaatua.

7 Valtakunnalliset hyvinvointialueiden tavoitteet

Valtiovalta ohjaa hyvinvointialueiden toimintaa valtioneuvoston vahvistamien sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisten järjestämisen tavoitteiden avulla. Valtakunnallisissa tavoitteissa määritellään tavoitteet esimerkiksi tuottavuuden ja kustannusvaikuttavuuden lisäämiselle, hyvinvointialueiden väliselle yhteistyölle, sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonhallinnan kehittämiseksi sekä alueellisen ja valtakunnallisen valmiuden ja varautumisen toteuttamiselle. Tavoitteet vuosille 2023–2026 vahvistettiin Valtioneuvostossa 1.12.2022.

Palvelujen järjestäminen yhdenvertaisesti ja laissa säädetyt oikeudet turvaten Hyvinvointialueen toiminnan käynnistyessä vuoden 2023 alussa palveluiden saatavuudessa oli vielä suuria kuntakohtaisia eroja. Sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteiden uudistamistyö, jolla pyritään turvaamaan yhdenvertaiset palvelut kaikille asukkaille, aloitettiin jo vuonna 2022 ja sitä jatkettiin vuonna 2023. Työ painottui eri asiakasryhmien tarpeiden tunnistamiseen, olemassa olevien palvelujen turvaamiseen sekä tulevan palveluverkon suunnitteluun tavoitteena palvelujen tuottaminen yhdenvertaisesti eri alueilla ja eri väestöryhmille.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan asiakas- ja potilasryhmät ovat pääosin saaneet tarvitsemansa sosiaali- ja terveyspalvelut.

Perusterveydenhuollon kiireettömän avohoidon saatavuus on pysynyt lähes ennallaan edelliseen vuoteen verrattuna. Molempina vuosina 7 prosenttia kiireettömistä käynneistä ajoittui yli 3 kuukauden päähän. Perusterveydenhuollon hoitotakuun tiukennuttua 3 kuukaudesta 14 vuorokauteen se toteutui 85-prosenttisesti eli vielä melko hyvin.

Erikoissairaanhoidon yli kuusi kuukautta odottaneiden osuus oli Pirkanmaalla 7,2 %, mikä on koko maan keskitasoa (16,8 %) pienempi. Hoitoon pääsyn mediaaniaika oli 53 vuorokautta vuoden lopussa ja se piteni vuoden aikana.

Sosiaalipalveluissa täydentävän ja ennaltaehkäisevän toimeentulotuen hakemuksista käsiteltiin 7 arkipäivän kuluessa 95 %. THL:n seurannan mukaan hyvinvointialueelle saapui kuukausittain noin 3 000 toimeentulotukihakemusta. Ympäri vuorokautiseen palveluasumiseen alle 3 kuukautta odottavien määrä kaikista hakijoista oli 96,7 % vuonna 2023.

Palvelut on tuotettu suurelta osin entisellä kuntapohjaisella rakenteella. Asiakkaiden saaman palvelun oikea-aikaisuus on kyetty pääosin turvaamaan. Koska palveluverkossa ei tapahtunut suuria muutoksia, asukkaat saivat palvelunsa pääosin entisissä palvelupisteissä.

Asukkaiden tarpeisiin on vastattu myös hallintoa kehittämällä. Erityistä huomiota on kiinnitetty monialaisia tai paljon palveluja tarvitsevien henkilöiden palvelujen kehittämiseen. Monipalveluvaliokunnan päätöksentekoa tukeva laaja-alainen työskentely on ollut tässä apuna.

Tarkastuslautakunnan arviointi

Pirkanmaan hyvinvointialue on omassa tavoiteasetannassaan ottanut huomioon valtakunnalliset tavoitteet ja toiminut valtioneuvoston vahvistamien sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisten järjestämisen tavoitteiden mukaisesti.

Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan sosiaali- ja terveystoimet on kyetty järjestämään asukkaille kohtalaisen yhdenvertaisesti. Tarkastuslautakunnalla ei ole myöskään tiedossa, että hyvinvointialueen asukkaiden laissa säädettyjä oikeuksia olisi laiminlyöty.

Erityisesti perustason palvelujen toimintavarmuus vahvistuu ja integraatio lisääntyy

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen keskeisiä tavoitteita oli perustason palvelujen vahvistuminen sekä perusteterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalipalvelujen välisen integraation vahvistaminen.

Pirkanmaan hyvinvointialueen palvelujärjestelmän rakenteita on uudistettu ja samalla on otettu käyttöön uudenlaisia toimintamalleja, joissa ovat edustettuina eri alojen ja ammattiryhmien edustajat. Toimenpiteet sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten työnjaon ja toimintatapojen kehittämiseksi ovat käynnissä. Prosesseja ja työnjakoa esimerkiksi päihde- ja mielenterveystyössä on kehitetty. Pyrkimyksenä on ollut lisätä matalan kynnyksen palveluja ja palvelujen saatavuutta mm. digitalisaation avulla.

Strategin toimeenpano-ohjelman yhtenä tavoitteena on vahvistaa sosiaali- ja terveystoimien integraatiota ja uudistaa hoito- ja palveluketjuja. Työnjaon ja prosessien selkeyttämiseen tähtääviä selvityksiä laadittiin vuonna 2023.

Huomiota on kiinnitetty myös terveydenhuollon, sosiaalihuollon, kuntien ja kolmannen sektorin organisaatioiden väliseen yhteistyöhön. Pirkanmaan hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäväalueella toimiva integraation toimialue huolehtii osaltaan muun organisaation tukena hyvinvointialueen palvelukokonaisuuksien yhteensovittamisesta sekä vastaa hyvinvointialueen ja kuntien yhdyspintatyön kehittämisestä.

Palvelujen toimintavarmuuteen liittyy läheisesti tietojärjestelmien toiminta. Samalla kun on valmisteltu uusien Pirkanmaan hyvinvointialuetasojen tietojärjestelmien hankkimista, on kehitetty vanhojen kuntapohjaisten tietojärjestelmien toimintaa ja yhteensopivuutta. Tietojärjestelmien yhtenäistämällä on saatu varmistettua perustason palvelujen toimintavarmuutta, vaikkakin vaikutus integraatioon on ollut toistaiseksi vähäinen.

Tarkastuslautakunnan arviointi

Tulevaisuudessa uusilla sosiaalitoimen ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietojärjestelmillä saadaan parannettua tiedonkulkua ja potilasturvallisuutta. Samalla luodaan edellytyksiä entistä kokonaisvaltaisemmalle hoidolle ja palvelutuotannolle. Tarkastuslautakunta toivoo, että järjestelmien käytettävyyteen kiinnitetään erityistä huomiota.

Osaavan henkilöstön saanti turvataan sekä vahvistetaan sosiaali- ja terveysalan veto- ja pitovoimatekijöitä

Pula osaavasta henkilöstöstä on kaikkien hyvinvointialueiden ongelma. Suurina organisaatioina hyvinvointialueilla on mahdollisuus tarjota henkilökunnalle koulutus- ja urapolkuja, joilla parannetaan hyvinvointialueen houkuttelevuutta työnantajana. Pirkanmaan hyvinvointialueella tuetaan ammatillista kehittymistä esimerkiksi Pirha-Akatemian koulutustarjonnalla.

Työehtojen houkuttelevuutta lisäämällä, esimerkiksi jälkeen jääneitä palkkoja tarkistamalla, on kyetty parantamaan työvoiman saatavuutta ainakin joissain ammattiryhmissä. Hyvinvointialueella on palkan lisäksi käytössä eräitä työsuhde-etuja, joiden voidaan olettaa lisäävän työtyytyväisyyttä. Työaikojen joustavuuteen on pyritty kiinnittämään huomiota. Etätyömahdollisuus, silloin kun se on työn tekeminen kannalta mahdollista, on nähty myös vetovoimatekijänä.

Hyvä työilmapiiri on ehkä tärkeimpiä henkilöstön veto- ja pitovoimatekijöitä. Osana strategian toimeenpano-ohjelmaa on käynnistetty Pirkanmaan hyvinvointialueen yhteisen työkuulttuurin kehittäminen, johon sisältyy aiheeseen liittyviä kyselyitä hyvinvointialueen koko henkilöstölle. Henkilöstö pääsee mukaan vaikuttamaan työkuulttuurin keskeisimpiin sisältöihin. Hyvinvointialue tekee laajaa yhteistyötä alueen eri oppilaitosten kanssa, mikä edesauttaa osaavan työvoiman saantia.

Hyvinvoivat työntekijät on Pirkanmaan hyvinvointialueen strategian kärkiteema. Vuonna 2023 selvitettiin veto- ja pitovoimaan vaikuttavia tekijöitä sekä tunnistettiin

haasteellisimmat henkilöstöalat. Toimenpiteitä rekrytointien tehostamiseksi käynnistettiin.

Rekrytoinnin lisäksi henkilöstön saatavuuden parantamiseksi ja kohdentamiseksi on kehitetty varahenkilötoimintaa. Kansainvälisellä rekrytoinnilla on myös turvattu henkilöstön saatavuutta.

Hyvinvointialue on osallistunut Työterveyslaitoksen hyvinvointitutkimukseen. Työtyytyväisyyttä on seurattu säännöllisellä eNPS- kyselyllä.

Tarkastuslautakunnan arviointi

Hyvinvointialue on käynnistänyt erilaisia toimenpiteitä osaavan henkilöstön saannin turvaamiseksi ja pyrkinyt vahvistamaan sosiaali- ja terveysalan veto- ja pitovoimatekijöitä. Osittain tehtävässä on onnistuttu, mutta tietyissä ammattiryhmissä ja maakunnan reuna-alueilla henkilöstöpula haittaa palvelutuotannon järjestämistä ja pakottaa käyttämään kustannuksiltaan kalliimpaa vuokratyövoimaa.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä asiana sitä, että on kehitetty varahenkilötoimintaa, jolla voidaan vastata sijaistarpeeseen ja saadaan luotua uusia pysyviä työpaikkoja korvaamaan ketjutettuja sijaisuuksia. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että henkilöstöä kuullaan työilmapiiriin liittyvissä kysymyksissä ja että saatujen tulosten pohjalta päätetään tarpeellisista toimenpiteistä.

Toiminta on taloudellisesti kestävä

Hyvinvointialueen vuoden 2023 talousarvio jouduttiin laatimaan epävarmojen lähtötietojen varassa. Talousarvio tarkentui loppuvuotta kohti, mutta 136 miljoonaan euron tilikauden alijäämä pääsi kuitenkin lopulta yllättämään suuruudellaan. Hyvinvointialueiden välisessä vertailussa Pirkanmaan hyvinvointialueen talouden näkymät ovat vielä varsin kohtuulliset.

Rakennuskannan rapistumisesta sekä väestön kasvamisesta ja ikääntymisestä johtuvien välttämättömien investointien toteuttaminen edellyttää tasapainossa olevaa taloutta.

Tulopohjan epävarmuudesta ja eräiden kustannusten nopeasta kasvusta huolimatta valtiovalta on saatu vakuuttumaan siitä, että hyvinvointialueen taloudenpito on vakaalla pohjalla, samoin kuin siitä, että investointeja varten nostetut lainat kyetään maksamaan takaisin lainaehtojen mukaisesti.

Osoituksena tästä on se, että Pirkanmaan hyvinvointialue on saanut uudistamisohjelman 2. vaiheen investoinnin rahoittamista varten 900 miljoonan euron suuruisen lainanottovaltuuden. Lainanottovaltuuden myöntämiselle oli tosin asetettu eräitä ehtoja, kuten ministeriöille toimitettava toimenpideohjelma säästöjen saavuttamiseksi (strategian toimeenpano-ohjelma, palveluverkkopäätökset, YT:n lopputulos, talousarvio 2024 ja taloussuunnitelma 2024–2026).

Taysin uudistamisohjelman toteuttaminen poikkeamisluvalla aiheutti epävarmuutta. Kaupin kampusalueelle on turvattava yliopistosairaalasaisen erikoissairaanhoidon edellyttämät kehittämistarpeet.

Tarkastuslautakunnan arviointi

Pirkanmaan hyvinvointialueen talouden perusongelmat ovat samat kuin muillakin hyvinvointialueilla. Valtion rahoitus ei riitä kattamaan toiminnasta aiheutuvia kustannuksia. Pirkanmaan hyvinvointialue on kuitenkin saanut aikaan useita päätöksiä, joita ilman taloustilanne olisi vieläkin heikompi. Monet vaikeiden sopeutus päätösten positiiviset talousvaikutukset tullevat realisoitumaan vasta tulevaisuudessa.

Kustannusten kasvua hidastetaan suhteessa palvelutarpeen kasvuun ja painotusta siirretään ennaltaehkäisevään työhön

Hyvinvointialue voi hidastaa sosiaali- ja terveydenhuollon menojen kasvua panostamalla ennaltaehkäisevään työhön.

Aluevaltuuston hyväksymässä Pirkanmaan hyvinvointialueen hyvinvointikertomuksessa ja -suunnitelmassa vuosille 2023–2026 on lueteltu keinoja, joilla pyritään vastaamaan terveyserojen kasvusta, eriarvoistumisesta ja väestön polarisaatiosta aiheutuviin uhkiin. Asiakirjassa on kuvattu pirkanmaalaisen väestön hyvinvoinnin tilaa sekä luotu pohjaa alueelliselle hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi sekä yhteistyölle alueen kuntien kanssa.

Kuntien ja muiden terveyttä ja hyvinvointia edistävien toimijoiden kanssa tehtävällä yhteistyöllä voidaan edistää terveyttä tukevia elintapoja ja olosuhteita. Esimerkiksi liikunnan ja kulttuurin toimintaedellytysten varmistaminen tukee hyvinvointia ja terveyttä. Hyvinvointialue voi omilla toimillaan vaikuttaa esimerkiksi rokotuskattavuuteen, yleiseen terveysvalistukseen sekä sairauksien varhaiseen havaitsemiseen ja hoitoon. Oikea-aikaiset toimenpiteet auttavat vähentämään sairauksien riskitekijöitä ja ehkäisemään vakavampia terveysongelmia, mikä voi auttaa kustannusten hillinnässä pidemmällä aikavälillä.

Hyvinvointialue tekee ennaltaehkäisevää työtä yhdessä kolmannen sektorin kanssa. Julkinen rahoitus on monen kolmannen sektorin toimijan elinehto, vaikka toiminta osin perustuu vapaaehtoisuuteen.

Hyvinvointialueen tulee toimia vastuullisesti ja pitkäjänteisesti tehdessään yhteistyötä kolmannen sektorin järjestöjen kanssa. Kolmas sektori on tervetullut ja kustannustehokas lisäresurssi, silloin kun palvelutarpeet on tunnistettu, mutta hyvinvointialueella ei ole mahdollisuutta tarjota palveluita. Historia on osoittanut, että moni julkisen sektorin tarjoama palvelu on käynnistynyt juuri kolmannen sektorin tarjoamana.

Tarkastuslautakunnan arviointi

Toistaiseksi on vielä vaikea arvioida ennaltaehkäisevän työn vaikutuksia. Tarkastuslautakunta odottaa, että toiminnan vakiinnuttua kehittämistyön painotusta kyettäisiin siirtämään entistä enemmän ennaltaehkäisevään työhön.

Kansallisessa ja alueellisessa ohjauksessa painottuu vaikuttavuusperustaisuus

Pirkanmaan hyvinvointialueen strategiassa yhdenvertaiset, ennaltaehkäiset ja vaikuttavat palvelut on asetettu yhdeksi keskeiseksi kärkiteemaksi.

Vaikuttavuusperustaisen sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen tarkoituksena on suunnata rahoitusta palveluille tai hankkeille niiden vaikuttavuuden perusteella. Tarkoituksena on pyrkiä käyttämään julkisia varoja mahdollisimman tehokkaasti. Tuotettujen palvelujen tulee tuottaa esimerkiksi terveyshyötyä asiakkaille/potilaille sekä yhteiskunnalle.

Pirkanmaan hyvinvointialue johtaa kansallisen Vaikuttavuuskeskuksen valmistelua, jonka tavoitteena on koota yhteen vaikuttavuustieto ja -osaaminen Suomessa. Valmistelussa ovat mukana kaikki yliopistolliset hyvinvointialueet ja HUS. Sosiaali- ja terveysministeriö on myöntänyt hankkeelle 1,9 miljoonan euron valtionavustuksen.

Pirkanmaan hyvinvointialueelle perustettu eri tehtävä- ja toimialueiden edustajista koottu laatu- ja vaikuttavuustyöryhmä, joka suunnittelee ja toimeenpanee vaikuttavuustyötä, jota on edistetty myös teemaan liittyvillä seminaareilla, joissa alustajina ovat toimineet sekä hyvinvointialueen omat että ulkopuoliset asiantuntijat.

Tarkastuslautakunnan arviointi

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä asiana sitä, että hyvinvointialueen eri alojen asiantuntijoita on saatu yhdessä kehittämään toiminnan vaikuttavuutta ja että huomiota on alettu kiinnittää myös sosiaalipalvelujen vaikuttavuuteen.

Hyvinvointialueiden ja kuntien sekä muiden toimijoiden välillä on toimivat yhteistyörakenteet ja toimintakäytännöt

Hyvinvointialueiden ja kuntien sekä muiden toimijoiden väliset yhteistyörakenteet ja toimintakäytännöt on saatu muodostettua. Pirkanmaan hyvinvointialueen puolella kuntayhteistyön vastinparina on integraation vastuualue. Vaikuttamistoimielimien toiminta on ollut aktiivista. Pirkanmaan kuntien, hyvinvointialueen ja Pirkanmaan liiton kesken on yhdessä laadittu puitesopimus. Siinä sovittuja yhteistyön kohteita ovat muun muassa turvallisuuden tilannekuva ja tiedolla johtaminen, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä työllistymisen tukeminen. Kuntayhteistyöhön liittyy myös kuntien ja muiden sidosryhmien kanssa valmisteltu lakisääteinen alueellinen hyvinvointikertomus ja hyvinvointisuunnitelma.

Sisä-Suomen yhteistoiminta-alueen YTA-sopimus valmisteltiin yhteistyössä Kanta-Hämeen ja Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueiden kanssa. Kuntien kanssa tehtävälle yhdyspintatyölle on laadittu toimintamallit sekä luotu yhteistyön rakenteet.

Kunnan toimintaa asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi voi arvioida muun muassa TEAviisari- työvälineen avulla. Mittari kuvaa kunnan aktiivisuutta ja toimia terveyden edistämisessä.

Tarkastuslautakunnan arviointi

Hyvinvointialueiden ja kuntien sekä muiden toimijoiden välille on saatu luotua toimivat yhteistyörakenteet ja toimintakäytännöt. Yhteisesti sovittujen tavoitteiden ja mittareiden avulla voidaan arvioida yhteistyön toimivuutta.

Valmiussuunnittelu ja varautuminen toteutuvat kansallisesti yhtenäisiin perusteisiin pohjautuen

Varautumisen ja valmiussuunnittelun rakenteiden muodostamisen pohjana on käytetty kansallisia periaatteita. Sosiaali- ja terveystalouden valmiussuunnitelma on hyväksytty aluehallituksessa. Muiden valmiussuunnitelmien valmistelua jatketaan vuoden 2024 aikana. Varautumiseen liittyvän eri viranomaisten välisen yhteistoiminnan muodot ovat vakiintuneet.

Tarkastuslautakunnan arviointi

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan hyvinvointialueen valmiussuunnittelu ja varautuminen on toteutettu pohjautuen kansallisesti yhtenäisiin perusteisiin.

Toiminnassa tunnistetaan mahdollisuuksia sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestäviin toimiin sekä keinoja ilmastonmuutoksen hillitsemiseen

Hyvinvointialueen strategian arvoista vastuullisuus pitää sisällään varautumisen ilmastonmuutokseen, kestävä kehityksen periaatteet ja sosiaalisen kestävyden. Myös hankintaohjelman yksi päämäärä on, että hankinnat ovat vastuullisia ja riskejä hallitaan monipuolisesti. Tavoitteena, että hankinnat ovat ekologisesti ja sosiaalisesti kestäviä ja vaikutuksiltaan yhteiskuntaan myönteisiä. Vastuullisuus on huomioitu myös kiinteistöhallinnassa ja toimitilapalveluiden toiminnassa.

Pirkanmaan alueellisessa riskiarviossa 2023 on tunnistettu ilmastonmuutoksesta johtuvat sään ääri-ilmiöt ja niiden vaikutus yhteiskunnan ja hyvinvointialueen kriittisiin toimintoihin. Riskiarvio toimii pohjana valmiussuunnitelmien laadinnassa.

Tarkastuslautakunnan arviointi

Tarkastuslautakunta suosittaa, että laadittaisiin erillinen ympäristö- tai vastuullisuusohjelma, johon olisi koottu suosituksia ekologisesti kestäviksi toimiksi ja keinoja ilmastonmuutoksen hillitsemiseen.

Palvelujärjestelmään sekä perusterveyden ja sosiaalihuollon palveluihin liittyvä tutkimus- ja kehittämistoiminta vahvistuu

Pirkanmaan hyvinvointialueen strategiassa ja sen toimeenpanossa on sitouduttu tutkimuksen, kehittämisen ja koulutuksen edistämiseen.

Hyvinvointialueen toiminnan käynnistämisen myötä on alettu vahvistaa perusterveydenhuollon ja sosiaalityön tutkimustoimintaa ja erikoissairaanhoidon tutkimus- ja opetustoimintaa on jatkettu. Korkeakouluuyhteisön ja hyvinvointialueen yhteistyöohjelma on hyväksytty aluehallituksessa.

Tarkastuslautakunnan arviointi

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että tutkimustoimintaa vahvistetaan valtioneuvoston asettaman tavoitteen mukaisesti ja että toimintaan saataisiin myös riittävä rahoitus, jotta lyhytnäköisiin tutkimustoiminnan supistuksiin ei jouduttaisi.

Kansallisesti ja yhteistyöalueen tasolla suunniteltu tiedonhallinta ja digitalisaatio tukevat tavoitteiden saavuttamista ja asiakaslähtöistä toiminnan uudistamista

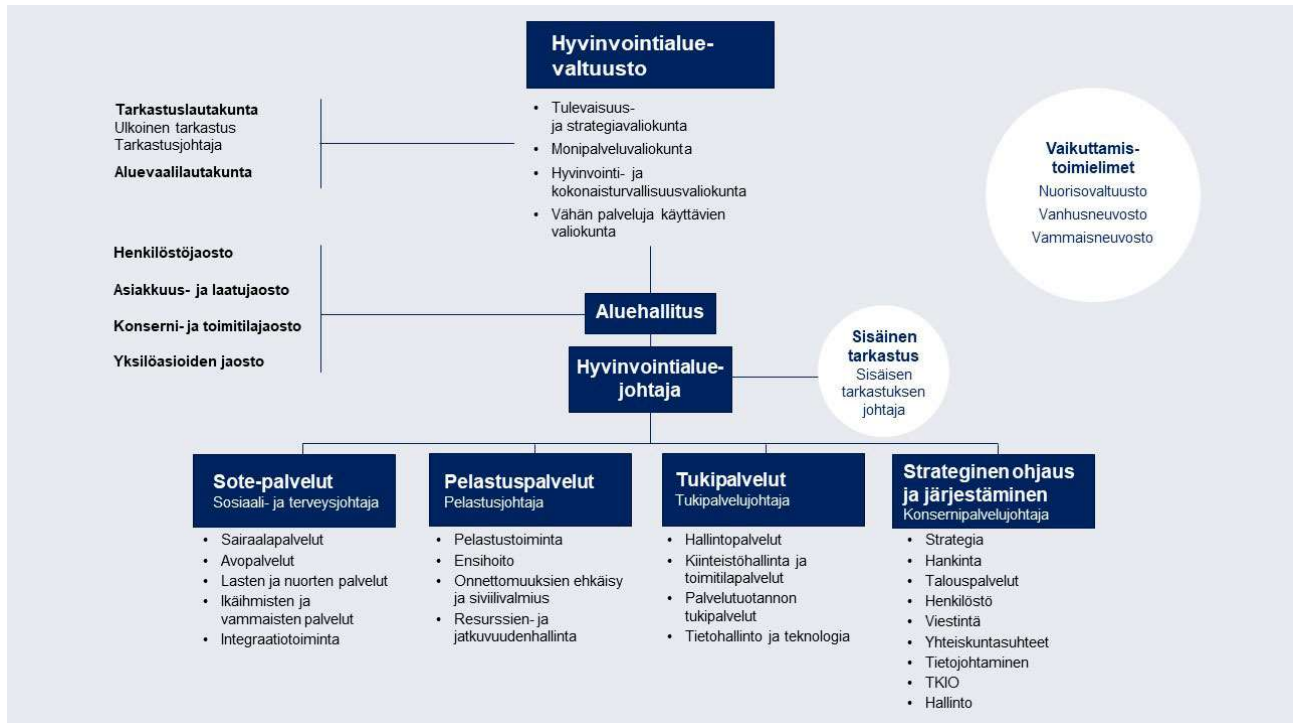
Uudenlaisilla digitaalisilla terveyspalveluilla, kuten videovastaanoitoilla, virtuaalisilla terveyssovelluksilla, sähköisillä yhteyskanavilla ja vuonna 2024 käyttöön otettavalla digiklinikalla mahdollistetaan suurelle osalle potilaita nopea ja helppo pääsy terveyspalveluihin. Digitalisaation avulla on voitu parantaa palveluiden saavutettavuutta ja joustavuutta, mikä edistää asiakaslähtöistä toimintaa. Digitaalisten palveluiden määrä kasvoi ja niiden käyttöönotto toteutui lähes suunnitellusti vuonna 2023. On kuitenkin selvää, että uudenlaiset palvelut eivät sovi kaikille potilas- tai asiakasryhmille.

Hyvinvointialue on suuren tietojärjestelmä uudistuksen edessä. Pirkanmaalla kilpailutettiin vuonna 2023 sosiaalitoimen asiakastietojärjestelmä, joka otetaan käyttöön vuoden 2024 aikana. Yhteishankinnassa ovat mukana Pohjois-Savon ja Keski-Suomen hyvinvointialueet. Sama sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmä on päätetty ottaa käyttöön myös Kanta-Hämeen hyvinvointialueella. Valmisteilla on myös terveydenhuollon potilastietojärjestelmän uusiminen.

Tarkastuslautakunnan arviointi

Asiakaslähtöisen toiminnan kehittäminen on hyvinvointialueen digitalisaation keskeisiä painopistealueita. Uudenlaiset digitaaliset ratkaisut parantavat asiakaspalvelua ja voivat samalla alentaa kustannuksia. Digipalvelujen lisäksi perinteisiä palvelumuotoja tulee olla tarjolla niitä tarvitseville.

Liite 1. Organisaatiokaavio

Lähde: Pirha.fi

Seuraa meitä somessa.